

Det svenska kulturkriget

Mediedebattens problematiseringar och konstruktioner av
gangsterrapen och dess subjekt

Mattias Leppänen
Emilia Sahlin

Abstract

This thesis explores the discursive constructions of the contemporary Swedish media debate about gangsta rap, as expressed in three debate articles published in Dagens Nyheter, Aftonbladet and Expressen. The study draws upon the framework of audience theory, moral panic, power and representational practice theory and othering. Through a hybrid discourse analysis, the problem representations and the symbolic positions of the actors that the discourse takes as its subjects are uncovered. The analysis shows that the Swedish debate about gangsta rap is constituted by a complex landscape of differing views on accountability and agency, mirroring the material realities of Swedish society.

Nyckelord: gangsterrap, makt, diskursanalys, publikteori, mediedebatt, moralpanik
Antal ord: 12 476

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Definitioner	2
2	Medier i maktens tjänst	4
2.1	Publiken som objekt	4
2.2	Moralpanik	5
2.3	Makt	7
2.4	Föreställande representation.....	8
2.5	Othring.....	9
2.6	Tidigare forskning	10
3	Tillvägagångssätt	12
3.1	Valet av metod	12
3.2	Den diskursanalytiska hybriden – versioner av världen.....	13
3.2.1	Agens.....	13
3.2.2	Homogenisering eller heterogenisering	14
3.2.3	Interdiskursivitet.....	14
3.2.4	What’s the problem represented to be?	15
3.3	Frågor	15
3.4	Material, urval och avgränsningar.....	17
3.5	Kritisk reflektion	18
4	Resultat och analys	19
4.1	Amat Levin: Debattörer fular ut en hel musikgenre för billiga poäng.....	19
4.1.1	Agens.....	19
4.1.2	Homogenisering eller heterogenisering	20
4.1.3	Interdiskursivitet.....	20
4.1.4	Symboliska begrepp	21
4.1.5	Symboliskt frånvarande.....	21
4.1.6	What’s the problem represented to be?	21
4.2	Martin Marmgren: Gangsterrap bidrar till att unga blir kriminella.....	22
4.2.1	Agens.....	22
4.2.2	Homogenisering eller heterogenisering	23

4.2.3	Interdiskursivitet.....	23
4.2.4	Symboliska begrepp	24
4.2.5	Symboliskt frånvarande.....	25
4.2.6	What's the problem represented to be?	25
4.3	Frida Beckman: Frågan om verk och person är avgörande.....	26
4.3.1	Agens.....	26
4.3.2	Homogenisering eller heterogenisering	28
4.3.3	Interdiskursivitet.....	28
4.3.4	Symboliska begrepp	28
4.3.5	Symboliskt frånvarande.....	29
4.3.6	What's the problem represented to be?	29
5	Diskussion	31
6	Slutsats	33
7	Referenser.....	34
7.1	Artiklar	34
7.2	Böcker	34
7.3	Webbkällor	35
	Bilagor.....	37
	<i>Amat Levin: Debattörer fular ut en hel musikgenre för att plocka billiga poäng .....</i>	38
	Gangsterrap bidrar till att unga blir kriminella.....	40
	Martin Marmgren, polis: Kultursfärens makthavare riskerar stödja gängkriminaliteten.....	40
	Frågan om verk och person är avgörande.....	43

1 Inledning

Lördagen den 20 mars 2021 utnämns rapparen Yasin till “Årets artist” och “Årets Hiphop/R’n’B” på P3 Guld-galan. I den svenska kulturdebatten uppstår ett ramaskri – Yasin misstänks nämligen ha kopplingar till de kriminella gängen Shottaz och Vårbynätverket, och sitter vid tillfället för prisutdelningen häktad misstänkt för förberedelse till människorov av en annan känd svensk artist.

“Det är viktigt att förstå att lyriken sällan är ren fiktion, det är ofta en glorifierad version av en verklighet många av de här artisterna lever i och är med om att skapa.” (Marmgren 2021)

Debatten får sitt startskott redan i januari när P3 avslöjar artisterna som är nominerade. Då har Yasin suttit häktad sedan nyårsafton. Argumentet i citatet är vanligt förekommande; vissa menar att gangsterrapen uppmuntrar unga att bli kriminella och att artisternas musikintäkter finansierar brottslighet. Andra menar att Sveriges Radio brutit mot sitt sändningstillstånd när de “gjort reklam för kriminalitet” (Marmgren 2021; Bergström 2021). Några menar att Yasin inte har fått pris för att han är kriminell, utan för att han är en duktig textförfattare (Cavallin 2021). Ytterligare andra menar att debatten felaktigt fokuserar på musikkens censur när den istället borde titta på samhällsproblemen bakom gängkriminaliteten (Levin 2021). Debatten spretar. Hur ser den egentligen ut?

Som journaliststudenter har vi följt den svenska mediedebatten om gangsterrapen med intresse. När vi växte upp under 90- och tidiga 00-talets explosionsartade popularisering av hiphop och R’n’B, blev den amerikanska gangsterrapen ett tidigt möte med en samhällsberättelse om orättvisor, klasskillnader och polisbrutalitet på basis av hudfärg och etnicitet. Från musiken lärde vi oss att förtryck kan anta många olika skepnader – inte minst i formen av förbud av vissa kulturella uttryck och identiteter.

Enligt historieprofessorn Jeffrey O.G. Ogbar var det i huvudsak en ung afro- och latinamerikansk arbetarklass som drev på populariseringen av hiphop och rap i USA på 90-talet (Ogbar 1999). I samband med att musiken växte till en miljonindustri, växte även kritiken mot den. I de så kallade *culture wars* ville alla delta – kulturkritiker, presidentkandidater, akademiker och kongressledamöter (Ogbar 1999). I debatten skapades två läger: på ena sidan stod de som ansåg att konst inte ska censureras och att själva dess uppgift är att provocera, och på andra sidan stod de som tyckte att hiphopen var våldsam, sexistisk och intolerant med en fördärvande effekt på unga.

Tricia Rose, forskare och professor inom Amerikanska studier, beskriver i sin bok *Black Noise: Rap Music and Black Culture in Contemporary America* hur rapmusik i USA både har hyllats för sina historiska och samtida berättelser om rasism och “real-life reflections”, samtidigt som genren blivit utmålad som

våldsbejakande med en negativ inverkan på samhället och unga (Rose 1994: 1). Rose förklarar hur hiphop- och rapmusik har varit en viktig aspekt i debatten om populärmusik och kultur, och att våldsamma texter från rappartister och dess påverkan på samhället alltid varit en central fråga (Rose 1994: 1). Men Rose påpekar att musiken som genre har sin grund i komplexa samhällsstrukturer som än idag påverkar människor och samhällen negativt, och att skuldbeläggandet av musiken är en förenklad analys (Rose 1994: 2). Dessutom gör debattens motsägelsefullhet dess terräng svårnavigerad. Ett exempel är att det finns artister som försvarar gangsterrap samtidigt som de också säger att musiken är skadlig för unga svarta personer; ett annat är att det finns rappare som är kritiska mot USA, men som samtidigt identifierar sig med kapitalistiska – typiskt amerikanska – ideal (Rose 1994: 2). Debatten är komplex – och därför fortsätter den.

Den amerikanska debatten verkar ha många likheter med den som pågår i Sverige idag. Men hur ser egentligen den svenska debatten ut, och vilka föreställningar om världen innehåller den?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur den svenska debatten om gangsterrap konstrueras i nyhetsmedier. Vi vill ta reda på hur debatten ser ut, problematiseras och vilka subjekt diskursen producerar. För detta ändamål undersöker vi debattartiklar som har publicerats i några av Sveriges största tidningar: Dagens Nyheter, Expressen och Aftonbladet.

Vår huvudsakliga frågeställning är följande:

- Hur konstrueras den svenska mediedebatten om gangsterrap i materialet?

För att besvara den ställer vi följande underfrågor:

- Vilka problematiseringar om gangsterrapen konstrueras?
- Hur ser de olika textdeltagarnas subjektspositioner ut?
- Hur kan de olika subjektens symboliska maktpositioner förstås?

1.2 Definitioner

Denna uppsats fokuserar på debatten om gangsterrapen, och således inte själva musikgenren gangsterrap. Det är dock relevant att konstatera att det i Sverige inte finns någon bestämd definition av gangsterrap. Den närmaste kommer från USA där Merriam-Websters ordbok definierar "gangsta rap" som; "hip-hop music with

lyrics explicitly portraying the violence and drug use of American inner-city gang life” (Merriam-Webster 2023). Baserat på denna definition kan vi även konstatera att ämnena som berörs i det som är känt som den svenska gangsterrapen ofta inte faller in i den amerikanska definitionen. Att uppehålla oss vid en amerikansk definition av en genre – inspirerad av den samhällsliga kontext som den har uppkommit i – riskerar därför att konstruera den svenska gangsterrapen som något den i själva verket inte är. Vi avhåller oss därför från att definiera den här. Istället hoppas vi att en läsare i slutet av denna uppsats åtminstone har blivit lite klokare i frågan om hur den svenska mediedebatten ser på gangsterrap.

2 Medier i maktens tjänst

I detta kapitel redogör vi för de teorier som utgör vår kontextuella förståelse av ämnet mediedebatter i relation till kulturella uttryck. Vi inleder med två avsnitt som handlar om hur olika perspektiv på publiker kan påverka synen på mediekonsumtion och dess effekter. Därefter går vi vidare till vår egen förståelse av maktteori, som även innehåller diskursanalysens grundläggande antaganden, vilket uppsatsens problemformulering till stor del bygger på. Därefter går vi vidare till teorier som handlar om mediers olika sätt att representera individer och grupper. Till sist avslutar vi med den tidigare forskning som på liknande sätt har undersökt olika mediala konstruktioner.

2.1 Publiken som objekt

”To study audiences is to study discourses that take audiences as their subject” (Sullivan 2020: 24)

Filosofen Nick Zangwill har undersökt sambandet mellan konst och publik och på vilket sätt en artists känslor lever vidare och överförs genom konsten som hen skapar (1999: 315). Zangwill menar att publiken i längden riskerar att uppvisa liknande känslor som beskrivs i den kultur som de tar del av (Zangwill 1999: 315). Inom medie- och kommunikationsvetenskapen är just synen på publiken ett välbeforskat ämne. Olika uppfattningar om publikens agens och påverkbarhet överensstämmer med disciplinens akademiska utveckling, och den tidigaste forskningen såg just publiken som ett passivt objekt, en *mottagare*, av det budskap som *sändaren* skickade ut, vilket liknar Zangwills teorier ovan (Sullivan 2020: 37). Publiken sågs på denna tiden som ett objekt som blev agerat på – utan agens att tänka eller handla själv, och som riskerade att bli påverkad negativt av de mediala budskap som mottogs (Sullivan 2020: 37).

Idén om publiken som en lättpåverkad massa utan förmåga att tänka själv har enligt statsvetaren John L. Sullivan sitt ursprung i populariseringen av biografier (Sullivan 2020: 40). När biograferna etablerades i början på 1900-talet som en tillgänglig arena för kulturkonsumtion i amerikanska städer besöktes de framförallt av den lågutbildade arbetarklassen (Sullivan 2020: 41). Möjligheten att gå på bio gjorde att antalet människor som kunde se filmen ökade, och akademiker och skribenter uttryckte oro för vad som skulle hända när så kallade lättpåverkade personer utsattes för filmernas ofta dramatiska och våldsamma innehåll (Sullivan 2020: 40–41). Idag har man inom medie- och kommunikationsvetenskapen

övergett synen på publiken som ett passivt objekt, och istället övergått till perspektiv som betraktar publiken som självständiga aktörer som själva väljer hur de vill använda medier (Sullivan 2020: 25, 107–108).

2.2 Moralpanik

Debatten om kulturens destruktiva effekter är inte ny. Den brittiske sociologen Stanley Cohen myntade begreppet moralpanik redan 1972 i sin avhandling om de brittiska ungdomskulturerna mods och rockers och den sociala bestörtning som följde deras våldsamma sammandrabbningar. Enligt Cohen är moralpaniken ständigt förekommande, och riktas särskilt mot avvikande personer eller grupper som konstrueras som ett hot mot normen och samhällsidealen (Cohen 1972). Teorin om moralpanik har därefter applicerats på studier om till exempel droganvändande och missbruk, satanism och gatuvåld (Gustafsson & Arnberg 2013: 12, 13).

“A condition, episode, person or group of persons emerges to become defined as a threat to societal values and interests; its nature is presented in a stylized and stereotypical fashion by the mass media; the moral barricades are manned by editors, bishops, politicians and other right-thinking people...” (Cohen 1972: 1)

Moralpanik utgår från majoritetssamhällets bild av normer, värderingar och moral, och att alla de kulturella uttryck som inte går i linje med majoritetssamhällets bild av kultur blir klassificerade som främmande och hotande, vilket skapar en grad av samhällelig panik mot det nya kulturella fenomenet (Gustafsson & Arnberg 2013: 13).

Denna panik skapas och hålls vid liv av ett flertal olika aktörer i samhället: medier spelar en framträdande roll i skapandet av moralpanik då de har möjligheten att sprida innehåll på ett effektivt sätt. Allmänheten tar del av mediernas budskap och sprider därefter vidare den ofta sensationaliserade bild moralpaniken sprider. Andra aktörer fungerar sedan som agenter för social kontroll. Dessa är exempelvis politiker och poliser som reagerar på majoritetssamhällets oro genom att implementera hårdare tag, eller självutnämnda experter som fungerar som kulturella pådrivare för kampanjen mot de så kallade *folkdjävlar*na – det vill säga de aktörer eller kulturproducenter som pekats ut som ansvariga för att ha stört samhällsordningen (Gustafsson & Arnberg 2013: 18-19). Agenterna för social kontroll försöker sedan åtgärda hotet som folkdjävlar utgör genom att hämma det kulturella fenomenet på olika sätt. Det görs dels genom att hotet överdrivs och målas upp som ett större hot mot majoritetssamhällets värderingar än det egentligen är (Gustafsson & Arnberg 2013: 21). Det sker också genom så kallad hörsägen, i vilken kritikerna baserar sin åsikt om fenomenet endast på vad andra säger om det, istället för att bilda sig en egen åsikt genom att lyssna på, läsa eller studera fenomenet (Gustafsson & Arnberg 2013: 21). Dessa skeenden leder till en syn på fenomenet som är förenklad och övergeneraliserad (Gustafsson & Arnberg 2013: 21).

Moralpanikens diskurser är också förutsägbara, eftersom de följer en mall. De är nya i avseendet att de skapar nya normer för den samhälleligt överenskomna goda moralen, samtidigt som de också är gamla, eftersom de i grunden bara är en maskerad version av ett förakt som egentligen redan finns mot de som samhället älskar att hata – unga arbetarklasskillar, invandrare, välfärdstjuvar, ensamstående mammor, asylsökande och nya medier i allmänhet som spås leda samhällets unga i synnerhet i fördärv (Cohen 1972).

Ett av de tidigaste exemplen på *moralpanik* i Sverige kan hämtas från de tidiga 1900-talet då Nick Carter-litteratur, så kallad lågkultur om en amerikansk detektiv i New York, fick utstå kritik från politiker på båda sidor på grund av åsikten att denna typ av litteratur var skadlig för barn och unga på grund av de våldsskildringar den innehöll, vilket senare ledde till ett förbud av författarens litteratur år 1909 (Gustafsson & Arnberg 2013: 23, 24). En analys utförd av litteraturvetaren Ulf Boëthius, med det ovan nämnda exemplet på moralpanik som case, konstaterar att reaktionerna på Nick Carters böcker och paniken som följde hade sin grund i ett klassamhälle som genomgick flertalet förändringar vid tidpunkten, där litteraturen blev ett tecken på beblandning av samhällsklasser, vilket skapade en oro hos överklassen (Gustafsson & Arnberg 2013: 24).

Idag utgår teoribildningen kring *moralpanik* från sambandet mellan ett etablerat majoritetssamhälle samt dess värderingar, och det nya kulturella fenomen som enligt majoritetssamhället hotar deras sätt att leva (Gustafsson & Arnberg 2013: 30, 31). Enligt Gustafsson och Arnberg är det här viktigt att notera att gränserna för vad som anses vara nytt och skadligt respektive vad som anses vara gammalt, etablerat och fint hela tiden är i förändring. Ett exempel på detta är Goethes bok *Den Unge Werthers Lidanden* som i samband med dess utgivning år 1774 och efterföljande år blev utmålade som en bok som drev unga män till självmord. Boken ses som en klassiker inom romanlitteratur (Gustafsson & Arnberg 2013: 30).

Fenomenen som moralpaniken tar som objekt är alltså i ständig förändring – på 1700-talet misstänkliggjordes författare som skrev om självmord, medan man vid 2000-talets början istället förde en intensiv debatt om TV- och datorspelens förmodade destruktiva inverkan på unga män och pojkars beteenden (Gustafsson & Arnberg 2013: 30; Gustafsson 2013: 134-135). I Sverige tog debatten om tv-spel som uppmuntrar till våld fart år 2004 efter att en dokumentär vid namn *Dödligt Spel* av Johan Åsard sändes i TV4. Dokumentären fokuserar på våldsamt innehåll i TV-spel som en faktor i unga män och pojkars våldsamma tendenser. I samband med att dokumentären sändes publicerade Dagens Nyheter en text där en skribent som hade sett en förhandsvisning av dokumentären hävdade att “en genomsnittlig tonåring som spelar dataspel har under sin uppväxt ‘genomfört’ tio tusen mord när han blir vuxen” (Gustafsson 2013: 136). Såväl dokumentären *Dödligt Spel* och texten publicerad i Dagens Nyheter visade en dimension av debatten som tidigare inte hade fått lika mycket utrymme – det vill säga att barn och unga inte är de som behöver skyddas från de våldsamma datorspelen, utan att det är samhället som måste skyddas mot de potentiellt mordiska pojkarna som dataspelen skapar (Gustafsson 2013: 136).

Moralpanikens objekt har i alla tider skiftat, och objekten för den följer ofta den teknologiska och samhälleliga utvecklingen. Inte sällan har moralpaniken sin grund

i olika maktordningar, och inte sällan är det arbetarklassens kultur- och identitetsuttryck som misstänkliggörs (Gustafsson 2013: 178, 179).

2.3 Makt

Flera olika teoretiska utgångspunkter har bidragit till vår förståelse av makt och hur den bör undersökas.

För det första grundar sig vår maktförståelse på Steven Lukes syn på makt som mer än en fråga om *direkt* och *indirekt* maktutövning (Christensen et al 2014: 51). Vår förståelse av begreppet inrymmer således mer än Robert Dahls välkända definition av den, som av honom beskrivs som relationen mellan A och B där A får B att göra något som B annars inte hade gjort (Christensen et al 2014: 27). Vi tror inte heller att *makten över dagordningen*, den indirekta maktförståelse som statsvetarna Bachrach och Baratz utvecklade, lyckas fånga in maktens verkningar helt, även om den täcker in fler former av maktutövning (Christensen et al 2014: 38). Istället menar vi, likt Lukes, att det finns ytterligare maktdimensioner som inte nödvändigtvis går att mäta i observerbara konflikter (Christensen et al. 2014: 51). Dessa maktdimensioner kallas ibland för *makten över människors uppfattningar och intressen*, vars grundantaganden även syns i begreppen *institutionell* och *relationell makt* (Christensen et al. 2014: 51 ff.). Grundläggande för dessa olika maktteorier är antagandet att den viktigaste maktutövningen är dold, och inte nödvändigtvis föregås av målinriktade handlingar av individer med en strävan efter dominans (Christensen et al. 2014: 51-55, 93). I själva verket är makten inneboende i ideologier och praktiker som kan förmå människor att agera på ett sätt som faktiskt kan strida mot deras egentliga intressen (Christensen et al 2014: 57, 95). Likt Foucault anser vi alltså att den dolda makten inte tillhör någon enskild aktör – istället är den fördelad över olika sociala praktiker (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 20). Skillnaden i den här maktsynen mot den direkta och indirekta maktförståelsen är alltså ett annat fokus på aktörskap: den viktigaste makten är konstituerande och producerar hela meningssystem, såsom olika kunskapsregimer och sociala subjekt (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 20).

Vår maktförståelse grundar sig således *för det andra* på socialkonstruktivismens ontologiska syn på verkligheten som producerad av vårt språk (Bergström & Boréus 2018: 27). Vi tror att språkets ordnande och konstruerande funktion för vår verklighetsuppfattning är så nära sammankopplad med våra upplevelser att det inte går att objektivt särskilja en betraktelse av verkligheten från vår konstruktion av den, vilket därför även inbegriper kunskaperna som produceras om den (Bergström & Boréus 2018: 27; Winther Jörgensen 2000: 11). Att tala om, och benämna, världen blir därför en del av en aktiv kunskapsproduktion som manifesteras i olika sociala praktiker (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 12). Dessa praktiker organiserar världen på ett sätt som tilldelar olika föreställningar och individer olika maktpositioner. *Verkligheten* är därför bara en av många *verklighetsrepresentationer*, som var och en är bärare av en ideologi. Dessa är i ständig kamp med varandra om världsherraväldet, eller med andra ord om en hegemonisk ställning (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 54–55, 80).

För det tredje vilar vår maktförståelse därför på det diskursanalytiska antagandet att språket är en social handling, ett ordnande system, som sätter gränser för vad som kan tänkas och talas om och ifrån vilka positioner detta låter sig göras (Christensen et al 2014: 89). Diskursbegreppet bygger på idén att det finns olika system med egna inbördes logiker och hierarkier – diskurser – som på sitt eget bestämda sätt talar om, förstår och konstruerar världen (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 7). Denna kunskapsregim reproducerar sedan sin egen legitimitet genom att ogiltigförklara andra kunskaper och sanningar (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 19). Diskurs fungerar på så vis uteslutande. Vissa saker kan helt enkelt inte sägas från vilken position som helst.

Det bör även sägas att vår diskursuppfattning utgår från att flera olika diskurser samexisterar med varandra, och att subjekt därför rör sig in och ut ur flera olika diskurser – det vill säga att de innehar olika typer av subjekts- och maktpositioner, varje dag, i de olika kontexter de ingår. Därigenom skapas maktordningar som avgör en individs handlingsutrymme i den sociala världen, men de är alltså föränderliga (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 48). Diskursanalysens uppgift är att avtäcka denna dolda makt, för att tala med den kritiska diskursanalytikern Norman Fairclough, och ta reda på hur diskursen konstruerar maktrelationer mellan människor och samhälle (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 8, 69).

2.4 Föreställande representation

Enligt journalistikforskarna Anna Roosvall och Kristina Widestedt skapas och upprätthålls maktrelationer både diskursivt och materiellt (2015: 45). De menar att medierna har en avgörande roll i den diskursiva konstruktionen av sociala maktrelationer, och att denna konstruktion dessutom får materiella – reella – effekter på de subjekt som medierna talar om (Roosvall & Widestedt 2015: 45). Ofta är de maktordningar som reproduceras redan befintliga sådana. Enligt medieforskare är det emellertid inte enbart verkligheten som påverkar journalistikens innehåll ifråga om nyhetsmedier – istället är det redaktionens organisation och konkurrensen om de olika publikerna som ofta styr innehållet som produceras (Strömbäck 2013: 121). För att konkurrera på marknaden använder sig nyhetsmedierna av olika berättartekniker som i sin tur påverkar innehållet, där förenkling och stereotypisering är exempel på berättartekniska grepp som används för att nå ut till publikerna (Strömbäck 2013: 121).

Sociologiprofessorn Stuart Hall menar emellertid att mediernas sätt att representera olika subjekt – grupper, individer, personer som omnämns i texter – är en fråga om ideologi (1997). Likt Roosvall och Widestedt argumenterar Hall för att grupper som är materiellt marginaliserade i samhället konstrueras på samma vis medialt. I synnerhet riskerar samhälleligt förtryckta grupper att förminska när de gestaltas i medier och nyhetsmedier, och att skildringen av dem ofta bygger på förenklingar, eftersom de sällan själva är representerade som kulturproducenter (Hall 1997: 257–258). Denna typ av mediologisk berättarteknik kallas även för stereotypisering. Stereotypiseringen, menar Hall, hjälper till att skapa de ojämlika villkor som människor som tillhör förtryckta samhällsgrupper lever under, eftersom de tenderar att representera människor inte som de är, utan som majoritetssamhällets förenklade föreställningar om dem ser ut.

2.5 Othering

Othering är nära relaterat till ovan nämnda stereotypisering. Detta fenomen innebär att människor hittar gemenskap i likheter mellan varandra, till exempel genom liknande utseende och kultur, och därav skapar ett kollektivt accepterat *vi* som i samma process även utstakar vilka som automatiskt faller in under den motsatta kategorin *dem* (Coleman & Ross 2010: 133).

Enligt Jostein Gripsrud, forskare och professor vid Universitetet i Bergen, är detta naturligt då människor från födseln både letar efter, och samtidigt blir påtvingade, ett sammanhang och en gemenskap av vår omgivning baserat på till exempel kön; en identitet som delvis bestäms i samband med födseln, och som därefter förstärks av samhällets syn på hur det korrekta sättet att vara och bete sig baserat på könstillhörighet (Gripsrud 2002: 20, 21). Detta är exempel på vad Gripsrud anser vara grundläggande kännetecken för *föreställda gemenskaper*, en översättning av Bob Andersons *imagined communities*, som innebär att en kollektiv identitet stärks av samhällets syn på vilka *vi* är, framförallt genom medierepresentation, och att denna kollektiva identitet, som till exempel *svenskar*, fungerar som ett paraply; att kunna och sjunga svenska sånger på skolavslutningen är en aspekt av den svenska kollektiva identiteten, och därav även att vara en del av det svenska *vi:et* (Gripsrud 2002: 21).

Det problem Gripsrud ser med denna form av kollektiva identitet är att det inte finns tillräckligt mycket utrymme för de individuella identiteterna inuti det kollektiva, vilket i längden kan leda till stora ojämlikheter i medierepresentation mellan individer baserat på hur en person relaterar till den kollektiva identiteten, och även hur denna individ blir behandlad av *vi:et* (Gripsrud 2002: 28, 29).

Resultatet av denna form av social uppdelning är att två tydliga grupper skapas, ett *vi* och ett *dem*, där medierepresentation står i centrum genom att sätta en standard för vem som ingår i *vi* och samtidigt då exkludera andra (other) som *dem* då de inte passar in i majoritetssamhällets idé om vilka *vi* är (Coleman & Ross 2010: 134). När detta *vi och dem* skapas finns det alltid en risk att det resulterar i diskriminering då diskriminering kan tolkas som inbyggt i systemet. Trots detta är det viktigt att betona att fenomenet i sig inte uppmanar *vi* att diskriminera *dem* och att det finns situationer där *dem* ses som annorlunda men inte nödvändigtvis på ett negativt sätt (Boréus 2001: 31, 32).

Skillnaden mellan diskriminering och *othering* är alltså att diskriminering uppstår som en negativ bieffekt av *othering*, medan *othering* som samhällsfenomen varken värderar positivt eller negativt utan istället enbart teoretiserar en mänsklig faktor, vilket är att en uppdelning av *vi och dem* antagligen är oundvikligt i ett samhälle (Boréus 2001: 32).

Det som dock kan hända när dessa två grupperingar uppstår, och framförallt när media förstärker denna bild av ett uppdelat samhälle, är att *vi* avsäger sig det sociala ansvaret över *dem* (others), vilket betyder att de som kategoriseras som *andra*, eller *dem*, inte har samma skydd och uppbackning av samhället som *vi:et* har (Coleman & Ross 2010: 134, 135).

Coleman och Ross använder 11 september-attackerna mot tvillingtornen i New York som ett exempel på hur media kan spela på kontrasterna mellan *vi och dem*, i synnerhet i relation till extrema händelser. Enligt författarna finns det ett medieklimat innan, och ett efter, den 11 september 2001. Innan attackerna fanns det

positiva tecken på ett trendbrott i frågan om representation i amerikanska medier, det vill säga att representation skulle vidgas och inkludera fler människor, men efter attackerna hade denna positiva trend bytts ut till ett ännu mer aggressivt *vi och dem* i de amerikanska medierna, där de som inte passade in under det amerikanska/europeiska paraplyet blev utmålade som de främmande och våldsamma *andra* (Coleman & Ross 2010: 138).

2.6 Tidigare forskning

Eftersom denna uppsats undersöker hur media konstruerar debatten om gangsterrap är det viktigt att etablera tidigare forskning som relaterar till studien. I detta syfte har vi tittat på forskning som, likt vår egen, undersöker olika mediala diskurser där *vi och dem* är i fokus.

En forskare som har studerat fenomenet *vi och dem* är Tarik Jusic, främst genom att identifiera sambandet mellan diskurs och makt samt hur media både påverkar och blir påverkat av allmänheten, samt hur media fungerar i relation till en konflikt mellan olika grupper av människor, och för att förklara detta använde Jusic sig av vad han kallar variabler (Jusic 2016: 22-24). En av dessa variabler som Jusic argumenterar för är att media oundvikligen påverkas av det politiska klimatet de befinner sig i, och att ett tecken på detta under det forna Jugoslaviens fall var nationalistisk medias uppgång och inflytande i regionen i relation till de olika etniska grupperna (Jusic 2016: 22-24).

I sin beskrivning av hur media får inflytande under kriget nämner Jusic särskilt medias omgivning som en påverkande faktor. Därifrån fortsätter Jusic med att lyfta fram andra variabler som han pekar direkt mot media och journalister, ofta i form av sensationalism.

Sensationalism är ett stort problem i media diskurser enligt Jusic, som argumenterar att media i relation till kriser ofta landar i sensationalism då aktörerna inom mediebranschen är medvetna om dragningskraften som finns där; “the best stories are those that are new, dramatic, easy to understand and are related to us rather than to others” (Jusic 2016: 27).

Jusic nämner även att publiken har en stor påverkan på medias diskurser, dvs. hur grupperingar inom publiken, i det forna Jugoslaviens fall de olika etniska grupperna, skapar specifika målgrupper för media att fokusera på, vilket i längden leder till polariserad media och ett ännu starkare *vi och dem* (Jusic 2016: 30, 31).

Media Use and Misconceptions av Toril Aalberg och Zan Strabac är en annan studie som fokuserar på den påverkan medias språkbruk kan ha över allmänhetens tankar och åsikter, mer specifikt hur kunskapen om migranter och migration är kopplad till olika mediers porträttering av situationer, personer, och kategorisering av människor (Aalberg & Strabac 2010: 35, 36).

Författarna nämner hur det finns en bild hos många att media ofta överdramatiserar och överbetonar situationer medvetet då sensationsjournalistik leder till fler tittare/läsare och att nyheter, om denna påverkan är verklig, har ett visst politiskt inflytande över tittaren (Aalberg & Strabac 2010: 35-37).

En gemensam faktor hos de ovannämnda studierna är att de utgår från att media har en stor inverkan på samhället. Sensationalism nämns i fler än en studie, och detsamma gäller medias förmåga att spela på etniska olikheter bland människor, alltså genom att konstruera ett *vi* där majoritetssamhället ingår, och ett *dem* där de främmande och normbrytande placeras. Ett *vi och dem*, som även går att se i Peter Dahléns studie *Svarta idrottsstjärnor och rasismens diskurs: Muhammed ali, Michael Jordan och Mike tyson i jämförande belysning*. Syftet med Dahléns studie var att ge en överblick i representation baserat på rasistiska diskurser i relation till de tre svarta idrottsstjärnorna, Muhammad Ali, Michael Jordan och Mike Tyson (Dahlén 2005: 3). Studien var ett försök att förstå relationen mellan majoritetssamhället och individer som bryter mot de normer och regler majoritetssamhället har satt upp, och hur olika typer av karaktärsdrag skapar olika typer av acceptans hos majoritetssamhället; det vill säga var gränsen går för vem som accepteras som *vi*, och vem som städas undan som *dem* (Dahlén 2005: 3, 4).

Ett exempel som Dahlén beskriver i sin studie är hur Ali, i samband med sitt namnbyte från Cassius Clay till Muhammed Ali, gick från att vara någorlunda accepterad av det vita amerikanska samhället till att efter namnbytet ses som en "svart man som inte hade för avsikt att ställa in sig hos de breda (det vill säga vita) folklagen" – vilket kan förstås som Muhammad Ali's skifte från *vi* till *dem* (Dahlén 2005: 11). Enligt Dahlén är detta ett resultat av "mediesamhället", alltså ett samhälle där mediernas skrivelser utan tvekan har en påverkan på hur människor och grupper av människor konstrueras och beskrivs baserat på karaktärsdrag som antingen accepteras eller avböjs av majoritetssamhället, därav skapas ett *vi och dem* (Dahlén 2005: 17).

Ytterligare ett exempel på tillfällen där media har förstärkt ett *vi och dem* går att hitta i Liudmila Arcimaviciene och Sercan Hamza Baglamas artikel *Migration, Metaphor and Myth in Media Representations: The ideological Dichotomy of "Them" and "Us"*. I sin studie, där de undersökte hur europeisk samt amerikansk media porträtterade flyktingar och migranter under flyktingkrisen 2015, hittade de tecken på att media bidrog till en ökad negativ bild gentemot flyktingar och migranter, samt att media målade upp en bild av migranter som "them" och "Other", framförallt genom stereotypiseringar och metaforer till objekt som anklagas för att hota majoritetssamhällets sätt att leva (Arcimaviciene & Baglamas 2018: 4, 5).

Fortsättningsvis förklarar författarna hur deras studie visar att media, under flyktingkrisen 2015, bidrog till att skapa en bild av flyktingar som objekt genom att använda ett språkbruk med fokus på substantiv som "share the burden" och "masses", vilket författarna argumenterar hjälpte till att delegitimisera flyktingars status som människor och individer. Därmed blev flyktingarna "Others" och *dem*, medan USA och Europas länder blev *vi*, vilket kan tolkas som det legitima majoritetssamhället (Arcimaviciene & Baglamas 2018: 7).

3 Tillvägagångssätt

Diskursanalys är ett svårplacerat ämne i en uppsats, eftersom det i många avseenden är både en teori och en metod. Vi har tidigare berört ämnet diskursanalys i samband med teoriavsnittet om makt. I detta kapitel behandlas istället diskursanalysen som metod, och vi kommer i följande avsnitt att redogöra för hur vi har valt att gå tillväga i vår analys. I enlighet med god vetenskaplig tradition är vår förhoppning att vår undersökning så långt det är möjligt ska gå att upprepa.

3.1 Valet av metod

Vi identifierade i ett tidigt skede i arbetet med denna uppsats vår problemformulering. Vi vill undersöka hur den mediala debatten om gangsterrap konstrueras. Vår egen vetenskapsfilosofiska uppfattning är att verkligheten skapas av vårt språk, vilket överensstämmer med diskursanalysens socialkonstruktivism (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 11). Eftersom vi ser verkligheten som språkligt och socialt betingad, betraktar vi även kunskapen som vi kan ha om den som beroende av de olika verklighetskonstruktioner som vår sociala värld skapar (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 11–12). Valet av diskursanalys som metod föreföll sig därför självklart (Björkqvall 2018: 358–359). Diskursanalysen är dessutom en tolkande metod, varför den också är bäst lämpad på ett mindre material för att uppnå god validitet (Björkqvall 2018: 394; Teorell & Svensson 2007: 55 ff.).

Det finns emellertid flera olika metoder för diskursanalys att välja mellan, och vi övervägde inledningsvis den visuella textanalysen, som betraktar även bilder som text (Björkqvall 2018: 358). I detta läge bestod vårt material av både TV-debatter och skrivna debattartiklar. Efter en närmare genomgång av materialet i relation till vår forskningsfråga insåg vi att vi framförallt ville undersöka texter, och att en annan metod därför lämpade sig bättre än den visuella textanalysen. Vi formulerade även hypotesen att debattartiklarna konstruerar olika typer av maktpositioner för subjekten som omnämns i dem. Inom den kritiska diskursanalysen menar man att diskursiva praktiker både skapar och upprätthåller de ojämlika maktförhållanden som finns i samhället mellan olika sociala grupper (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 69). Här såg vi möjligheter att operationalisera de teoretiska begrepp vi är intresserade av – exempelvis othoring. Men efter att ha gjort en testanalys upptäckte vi att vi ville fånga in fler analytiska dimensioner av materialet än vad enbart den kritiska diskursanalysen tillät. Vi undersökte om vi istället kunde omvandla den visuella textanalysens detaljerade analysverktyg till frågor som kunde tillämpas på vårt textmaterial, och vi upptäckte även Carol Bacchis *What's the problem represented to be*-metod, som lämpar sig utmärkt för en undersökning av en mediedebatt. Vi valde därför att använda de delar av varje metod som vi ansåg

relevanta för vår undersökning. Metoden vi använder oss av bör därför närmast beskrivas som en hybrid av olika diskursanalyser. I följande avsnitt går vi igenom de olika analysverktyg vi använder oss av. Till sist sammanställer vi verktygen i ett frågebatteri.

3.2 Den diskursanalytiska hybriden – versioner av världen

Den visuella textanalysen kallas ibland även för den multimodala diskursanalysen, eftersom den undersöker bilder *som* text (Björkvall 2018: 358). Till skillnad från andra textanalyser har den alltså ett inneboende fokus på maktordningar, liksom den kritiska diskursanalysen (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 79). Båda metoder undersöker hur en text konstruerar olika sätt att se på världen (Björkvall 2018: 371; Winther Jörgensen 2000: 67). Här syns diskursanalysens socialkonstruktivism tydligt, eftersom man i denna analys gör antagandet att texten i sig själv konstruerar, och i många fall förutsätter, ett visst sätt att se världen på. Socialkonstruktivismen anser även att det inte går att betrakta verkligheten från något objektivt perspektiv, eftersom alla berättelser om verkligheten är skapade av människors betraktelser av den, och därför även beroende av dessa människors förförståelser, tidigare erfarenheter och personliga perspektiv. I denna typ av analys intresserar man sig alltså för det särskilda sätt att se världen på som texten skapar, och inte för hur verkligheten, eller världen, *egentligen* är förskaffad (Björkvall 2018: 371). Här undersöks också den intrapersonella relationen i en text eller bild – det vill säga relationen *mellan* deltagare som befinner sig i texten. I vår analys har vi även valt att betrakta författaren av debattartikeln som en deltagare i texten, eftersom denne i egenskap av talare har ett stort mått av interaktionell kontroll (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 87). Vi är således intresserade av frågan vilken makt debattartikeln, och författaren, tilldelar de olika subjekt som omnämns i texten, både i relation till varandra, och i relation till sig själv.

3.2.1 Agens

För att skapa ytterligare tydlighet undersöker vi explicit vilken agens som konstrueras för textens deltagare genom att titta på de aktionsprocesser som texten konstruerar (Björkvall 2018: 371). Ordet agens härstammar från latin och betyder handlande, men kan översättas med individers makt att agera (Nationalencyklopedin 2023). Aktionsprocesser återfinns både inom den visuella textanalysen och den kritiska diskursanalysen, men bär i den sistnämnda namnet transitivitetsanalys. En transitivitetsanalys undersöker hur en texts händelser förbinds med de personer eller objekt som förekommer i texten – det vill säga vilken makt att agera som textens medlemmar tilldelas (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 87). Eftersom den kritiska diskursanalysen har ett tydligt fokus på diskursers ideologibärande funktion antar man att sättet en text förbinder olika subjekt med

händelser kan ha ideologiska orsaker och konsekvenser (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 87). I den kritiska diskursanalysen används ideologibegreppet i synnerhet när en social grupp underordnas andra grupper, och man menar att den diskursiva underordningen av vissa grupper reflekterar och reflekteras i samhällets maktordningar (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 69). Diskurser är på så vis både konstituerande och konstituerade (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 67).

En person som är aktiv i en aktionsprocess är en person med förmåga att självständigt driva eller kontrollera ett händelseförlopp (Björkvall 2018: 371). Denna person har därför en hög agens. En person som konstrueras som passiv är istället oförmögen att agera självständigt och står utanför kontrollen av textens handlingar (Björkvall 2018: 371). Denna person har därför låg agens. Personer med hög agens antas således ha en överordnad maktposition i relation till personer med låg agens, både diskursivt och materiellt.

3.2.2 Homogenisering eller heterogenisering

Därutöver ger representationen av personer som individer eller som grupp konsekvenser för hur de uppfattas (Björkvall 2018: 80). När personer gestaltas som en del av en grupp ökar graden av anonymisering, eftersom de individuella deltagarnas identiteter blir svårare att urskilja (Machin & Mayr 2012: 100). Detta kallas för homogenisering, och är motsatsen till den personaliserade gestaltningen, som även kallas för heterogenisering. Homogenisering används ofta som en visuell representation av gruppen invandrare, särskilt i bilder som konstruerar invandrare som ett hot (Machin & Mayr 2012: 100). När personer avbildas individuellt antas det vara lättare för läsare eller betraktare att identifiera sig med honom, eftersom dennes individuella identitet, snarare än grupptillhörighet, lyfts fram (Björkvall 2018: 380).

3.2.3 Interdiskursivitet

Ett vanligt analysverktyg inom de olika diskursanalytiska metoderna är att undersöka interdiskursiviteten en text har. Inom den kritiska diskursanalysen menar man att diskurser är kreativa på så vis att de kan omformulera betydelser genom sammanvävningar av andra diskurser och texter, vilket skapar en ny så kallad hybriddiskurs (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 77-78). I en interdiskursiv analys söker man alltså efter spår av andra diskurser i den diskurs man undersöker. Ett exempel på en annan diskurs kan vara användningen av myndighetsspråk i en debattartikel, eller ett akademiskt språkbruk i en nyhetsartikel.

Under interdiskursivitet har vi även valt att placera kulturella symboler och attribut, eftersom vi anser att deras funktion avser att kommunicera och legitimera vissa typer av idéer, på samma vis som inhämtningen av andra diskurser gör (Machin & Mayr 2012: 51). I en text översätter vi termen kulturella symboler till begrepp som har en symboliskt kulturell innebörd. Den symboliska närvaron av

dessa begrepp tjänar till att kommunicera ett visst budskap, och låser även fast vissa betydelser som annars kan uppfattas som tvetydiga (Björkvall 2018: 389). Här undersöks vilken ursprunglig betydelse begreppen har, och vilken betydelse de får i den textuella kontext de befinner sig (Machin & Mayr 2012: 52). Vi intresserar oss särskilt för sättet dessa begrepp används på för att konstruera textdeltagarnas subjektskap, inklusive talarens symboliska position.

På samma sätt som närvaron av kulturella symboler analyseras, undersöker vi även vilka som är symboliskt frånvarande i texten (Machin & Mayr 2012: 50). De kulturella symbolerna kan anspela på en närvaro av en person eller ett subjekt som överhuvudtaget inte omnämns. Här tittar vi även på möjliga deltagare i texten som exkluderas, och som därför är frånvarande.

3.2.4 What's the problem represented to be?

Carol Bacchis metod What's the problem represented to be (WPR) används i synnerhet för att göra policyanalyser. Metoden tar avstamp i den poststrukturalistiska synen på politisk styrning som en relationell praktik, som genom sin särskilda *problematisering* konstruerar problem och lösningar (Bacchi & Goodwin 2016: 14). Bacchi menar att denna typ av styrningsdiskurs är produktiv på så sätt att den inte bara konstruerar problem, utan även särskilda subjekt och objekt som ingår i problemdiskursen. Styrande handlar på så sätt inte endast om att lösa problem som befinner sig i ett samhälle bortom beslutsfattarna, utan om att konstruera problem *och* deras lösningar. WPR-metoden används för att kritiskt undersöka exempelvis vilka subjekt och objekt som beskrivs som problem av beslutsfattare, ofta med det uttalade syftet att avtäckas de maktordningar som döljer sig bakom problematiseringen.

Vi har valt att använda denna metod eftersom den har förmågan att bena ut och förtydliga vilka förutfattade meningar en argumenterande text egentligen har (Bacchi & Goodwin 2016: 16-17). I den fullständiga versionen undersöks även förmodade effekter som problematiseringen kan få, men eftersom vi i första hand undersöker konstruktioner av gangsterrapen och dess utövare, och alltså inte vilka konsekvenser sådana konstruktioner kan få, har vi valt att använda oss av följande tre frågor av Bacchis ursprungliga sex:

- Vad representeras problemet som? (exempelvis "ojämställdhet", "droganvändning", "global uppvärmning")
- Vilka underliggande presuppositioner eller antaganden ligger bakom representationen av problemet?
- Vad lämnas oproblematiserat? Vilka andra sätt att konceptualisera problemet finns? Vilka är tystnaderna? (Bacchi 2009)

3.3 Frågor

Tema	Fråga	Operationalisering
Versioner av världen	Vilken agens har textens deltagare?	Aktiv – den som driver ett händelseförlopp framåt (hög agens); Passiv – icke-agerande, står utanför kontrollen av ett händelseförlopp (låg agens).
	Omnämns textens deltagare som enskilda individer eller som en del av en grupp?	En person omnämns som en individ – som heterogen med högre potential för läsare att identifiera sig med honom – personaliseras. Flera subjekt omnämns som en grupp – som homogena med en lägre potential för läsare att identifiera sig med dem.
Interdiskursivitet	Vilka diskurser kommunicerar texten med?	Vilka förgivettaganden/förförståelser/diskurser kan identifieras?
	Vilka symboliska begrepp förekommer i texten?	Med symboliska begrepp menas alla ord som har en symbolisk innebörd som kommunicerar särskilda kulturella idéer och låser fast betydelser av begrepp, i synnerhet i samband med identitetskonstruktioner
	Vem är symboliskt frånvarande i texten?	Vem är genom symbolisk association närvarande i texten men inte omnämnd i den?
What's the problem represented to be?	Vad representeras problemet som?	Problemrepresentationen identifieras genom skribentens argumentation.
	Vilka underliggande antaganden ligger bakom representationen av problemet?	Antagandena identifieras genom skribentens argumentation.
	Vad lämnas opproblematiserat? Vilka andra sätt att konceptualisera problemet finns? Vilka är tystnaderna?	Konceptualiseringen bygger på skribentens argumentation.

3.4 Material, urval och avgränsningar

Denna uppsats undersöker debatten om gangsterrapen i Sverige, och vi har därför valt att studera argumenterande texter – debattartiklar – publicerade i nätupplagorna hos Sveriges tre största tidningar: Aftonbladet, Expressen och Dagens Nyheter. De två förstnämnda tidningarna är kvällstidningar och de två sistnämnda är morgontidningar. Vi har gjort detta urval för att så långt det är möjligt inkludera olika typer av perspektiv. Eftersom syftet med vår undersökning är att ta reda på hur den svenska debatten om gangsterrap konstrueras samt vilka problematiseringar och olika subjekt diskursen producerar är en avgränsning av forskningsområdet är viktig. Därav behövde vi först ta reda på *när* debatten om gangsterrap var som mest aktiv.

Den första avgränsningen baseras på antalet sökträffar över ett års tid i svenska medier med sökordet *gangsterrap* med målet att ta reda på vilket år mellan 2020 och 2023 som innehöll flest artiklar med sökordet *gangsterrap*. År 2020 fick vi 363 träffar, år 2021 fick vi 1449 träffar, 2022 hade 755 träffar, och 2023 hade 1012 träffar. Av antalet träffar drog vi slutsatsen att debatten var som mest aktiv år 2021. I december 2020 publicerades 15 artiklar med sökordet *gangsterrap*, i januari 2021, efter häktningen av Yasin, publicerades 196 stycken artiklar. Denna händelse kan därför ses som startskottet för den nutida svenska debatten om gängkriminalitet och gangsterrap, varför vi valde att fokusera på år 2021.

Därefter har vi gjort en slagning på antalet artiklar under år 2021 och identifierat tre månader då debatten var som mest aktiv: i januari (196 stycken), juli (112 stycken) och oktober (742 stycken). Debattens ökande intensitet under dessa 2021 hänger troligtvis ihop med signifikanta händelser i debatten om gangsterrap: i januari offentliggör P3 Guld sin nominering av Yasin; den 20 mars får Yasin pris för Årets artist och Årets Hiphop/R'n'b på P3 Guld-galan; två dagar senare åtalas Yasin formellt för stämpling till människorov av rapparen Einár; i juli faller domen och Yasin fälls; och i oktober år 2021 – månaden med flest antal artiklar – blir Einár mördad. Vi hade inledningsvis ambitionen att inkludera artiklar från alla tre månader, men vid en närmare läsning av materialet från juli noterar vi att det framförallt är lokaltidningar som har publicerat debattartiklar om gangsterrap under denna månad. Vi väljer därför att undersöka material från januari och oktober år 2021.

I nästa steg har vi läst materialet. Vi har sållat bort artiklar som inte är debattartiklar. Det innebär att till exempel metajournalistiska krönikor som kommenterar själva debatten och hur den har sållats bort. Även nyhetsartiklar och notiser försvinner, eftersom vi vill studera de argumenterande texterna och säkerställa att materialet innehåller relevant information för studien, i enlighet med kriterierna för ett så kallat subjektivt urval (Leavy 2017: 79). Därefter har vi "låtit texten tala" genom att titta på det kvarstående urvalet av texter (Boréus & Bergström 2018: 81). Utifrån texternas innehåll har vi sedan identifierat olika typer av argumentationer och gjort ett typurval (Ekström & Larsson 2010: 61). Slutligen identifierade vi tre olika synsätt i debatten, och tre artiklar som representerar varje synsätt. Den första artikeln publicerades i Dagens Nyheter den 12 januari 2021 och

skrevs av Amat Levin. Levins artikel med rubriken *Debattörer fular ut en hel musikgenre för att plocka billiga poäng* representerar en sida av debatten, det vill säga de som anser att musiken är en spegling av samhället. Den andra artikeln publicerades i Aftonbladet den 8 januari 2021 och har rubriken *Gangsterrap bidrar till att unga blir kriminella*. Denna artikel skrevs av Martin Marmgren och representerar de som argumenterar för att musiken skapar gängkriminella. Den tredje och sista artikeln publicerades av Expressen den 29 oktober 2021 och skrevs av Frida Beckman. Beckmans artikel med rubriken *Frågan om verk och person är avgörande* kategoriserar vi som ett exempel på argumentet om verk och person.

3.5 Kritisk reflektion

Vi har noggrant dokumenterat såväl vår materialinsamling som vår urvalsprocess, och explicit redogjort för studiens metod och dess operationaliseringar. Vi hoppas att vi på detta vis ger undersökningen en hög transparens, och att tillförlitligheten i vår analys är god (Teorell & Svensson 2007: 55). Vi hoppas också att vår grundliga redogörelse möjliggör för upprepbarhet hos en utomstående läsare, trots diskursanalysens tolkande natur. Eftersom diskursanalysen är en kvalitativ metod, och lämpar sig bäst på ett mindre material, strävar vi inte efter den typ av generaliserbarhet som kvantitativa studier uppnår (Björkvall 2018: 394; Teorell & Svensson 2007: 55). Istället tror vi att undersökningen bidrar till nya förståelser av den svenska mediedebatten om gangsterrap, och att studien därför kan anses vara fruktbar, och valid (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 123).

Den kritiska diskursanalysen har kritiserats för sin teoretiska brist på analytisk förståelse för gruppbildningsprocesser (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 94). Vi hoppas kunna överbrygga detta genom användningen av Kristina Boréus teori om othering och Stuart Halls teorier om stereotypisering.

Vidare kräver diskursanalysen en medvetenhet om forskarens eget bidrag till konstruktionen och upprätthållandet av samhälleliga maktordningar. Den kräver också en medvetenhet om de egna förförståelser och erfarenheter man tar med sig in i arbetet. I analysen har vi därför strävat efter att göra oss själva främmande inför materialet, för att på så vis försöka minska den påverkan som våra egna förgivettaganden kan ha på resultatet (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 28).

4 Resultat och analys

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka hur den svenska debatten om gangsterrap konstrueras i nyhetsmedier. Vi har undersökt tre debattartiklar publicerade i Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen, som nedan redovisas var för sig. Dispositionen av analysen speglar frågebatteriet för att göra det enkelt för en läsare att följa med. Materialet kan läsas i sin helhet i bilagor.

4.1 Amat Levin: Debattörer fular ut en hel musikgenre för billiga poäng

4.1.1 Agens

Skribenten Amat Levin nämner flera olika textdeltagare i sin debattartikel, men hans huvudsakliga fokus, och föremålen för hans argumentation, är politiker och högerdebattörer. En annan viktig textdeltagare är gruppen unga, som benämns som målet för politikernas agenda:

“De politiker som nu uttalar sig om hiphopens fördärvliga egenskaper gör det inte för att skydda ungas öron från gangsterrap, utan för att vinna stöd bland vissa väljargrupper”

“Men de kör på ändå, för den verkliga ambitionen är inte att skydda ungas öron från gangsterrap.”

Textdeltagarna politiker har en hög agens eftersom de driver ett händelseförlopp framåt genom att uttala sig om hiphopens egenskaper, med det förtäckta målet att vinna stöd bland väljargrupper. Textdeltagaren unga konstrueras med låg agens, eftersom de är mottagare av händelseförloppet och inte självständigt driver en aktionsprocess framåt. Levin beskriver även textdeltagaren artister, men gör det i samband med en poäng av att inte diskutera skuldfrågan. Textdeltagaren artister syns knappt, men beskrivs som en av Sveriges mest populära artister. Artisten driver inte ett händelseförlopp framåt, utan drabbas av misstanke, vilket trots popularitet gör artistens agens svag. I det första citatet syns även textdeltagaren väljare, genom begreppet väljargrupper. Vi tolkar även begreppet grupper som åsyftande väljargrupper. På båda ställen där deltagaren förekommer konstrueras de med en

låg agens eftersom de är passiva mottagare av det deltagarna med hög agens – politikerna – gör *mot* dem:

“Deras sanna förhoppning är att vinna stöd hos grupper som ser denna soppa – svart artist med gängkoppling misstänkts för brott mot vit artist med kulturföräldrar – som en sammanfattning av allt som är fel med Sverige.”

På ett annat ställe har textdeltagaren politiker byts ut med deltagaren lagstiftare. Vi anser att skribenten fortfarande åsyftar deltagaren politiker, även om det nu specifikt är riksdagspolitiker som omnämns. Lagstiftarna konstrueras med hög agens:

“I stället har vi lagstiftare som använder uråldriga argument för att plocka billiga poäng hos de som inte ser hela bilden.”

På vissa ställen nämns även textdeltagaren högerdebattörer i samband med politiker, och de beskrivs med samma typ av agens – hög:

“Den handlar om politiker och högerdebattörers ivriga tendens att svartmåla en musikgenre för en specifik artists eventuella brott”

4.1.2 Homogenisering eller heterogenisering

Skribenten homogeniserar flera olika textdeltagare, särskilt dem som texten riktar sig mot: beslutsfattare omnämns i generella termer utan att namnges. Istället benämns de som politiker och lagstiftare. Detsamma gäller högerdebattörer. Dessa textdeltagare underordnas därför de deltagare som nämns vid namn. Dessa är Elvis, Mr. Cool, N.W.A och politikern Tipper Gore. Här räknar vi in N.W.A i personalisering, även om detta är en grupp artister. Andra textdeltagare som också homogeniseras och därför underordnas är väljare och unga.

4.1.3 Interdiskursivitet

I rubriken till skribentens debattartikel finner vi begreppet fula ut:

“Debattörer fular ut en hel musikgenre för att plocka billiga poäng”

Detta skiljer sig från debattörens i övrigt journalistiska diskurs, där han använder ord som *nyhetscykler*, *debatt* och *politiker*. I nästa mening ser vi istället det något ålderdomliga ordet *fördärliga*:

“De politiker som nu uttalar sig om hiphopens fördärliga egenskaper ...”

Något längre ner använder skribenten ett vardagsuttryck, i form av *denna soppa*, för att sedan beskriva svensk hiphops texter som *nihilistiska*. Här ser vi att skribenten använder sig av en så kallad hybridiskurs, eftersom han lånar uttryck från flera olika typer av diskurser: den journalistiska nyhetsdiskursens sätt att

beskriva händelseförlopp, slangens och vardagsspråkets direktitet och en mer akademisk, något ålderdomlig diskurs.

4.1.4 Symboliska begrepp

”Den handlar om politiker och högerdebattörers ivriga tendens att svartmåla en musikgenre för en specifik artists eventuella brott.”

Här ser vi ett exempel på hur begreppet *högerdebattörer* låser fast betydelsen av ordet *politiker*. Eftersom ordet *politiker* kan innebära både vänster- och högerpolitiker, konstruerar närvaron av ordet *högerdebattörer* en betydelse för ordet *politiker* som kan tolkas som att politiker som deltar i debatten om gangsterrapen i allmänhet är höger.

“I stället har vi lagstiftare som använder uråldriga argument för att plocka billiga poäng hos de som inte ser hela bilden.”

I slutet på debattartikeln har textdeltagaren väljargrupper bytts ut mot ordkedjan *de som inte ser hela bilden*. Det är underförstått att textdeltagaren *politiker* – som här har bytts ut mot begreppet *lagstiftare* – riktar sig mot de tidigare nämnda väljargrupperna, eftersom artikelns hela argumentation bygger på att politiker kritiserar gangsterrapen i röstmaximerande syfte. De som inte ser hela bilden, låser alltså fast betydelsen av ordet *väljargrupper*, och därmed även deras egenskaper, som påverkansbara och oinformerade.

4.1.5 Symboliskt frånvarande

De som är symboliskt frånvarande i texten är personerna som har gett upphov till debatten: artisterna Yasin och Einár. Dessa nämns enbart genom associationer, men blir aldrig namngivna.

“Att en av Sveriges mest populära artister misstänks för stämpling till människorov av en annan framgångsrik artist är naturligtvis sprängstoff för både en och två nyhetscykler.”

4.1.6 What’s the problem represented to be?

Vi uppfattar att problemet representeras som det rubriken säger: att debattörer, i synnerhet politiker och högerdebattörer, enligt skribenten svartmålar en musikgenre för att vinna politiska poäng. Poängen vinnas från lättlurade väljare, och genom att låtsas som att politikerna bryr sig om en ung och påverkansbar publik. Skribenten säger tydligt att problemet *inte* är artistens eventuella skuld – Yasins – och inte heller huruvida man bör skilja på verk och person:

“Men den här texten handlar inte om artistens eventuella skuld. Den kommer att avgöras i rätten. Inte heller huruvida man bör skilja på verk och person ...”

De underliggande antagandena som ligger bakom denna representation av problemet är flera. Levin gör antagandet att politikerna hellre än att lösa samhällsproblemen som skapar gängkriminalitet, vill vinna röster genom att föreslå censuråtgärder mot gangsterrapen. Ett bakomliggande antagande kan därför beskrivas som brist på tillit för politikernas egentliga agenda. Det finns även ett antagande om att de politiker som uttalar sig negativt om gangsterrapen är högerpolitiker, något vi som uppsatsskribenter är säkra på förekommer, men kanske inte i den utsträckning Levin framställer det som. På grund av antagandet om politiker som vill röstmaximera, finns därför även antagandet att högerpolitiker i synnerhet är intresserade av röstmaximering hellre än att lösa samhällsproblem.

Det som lämnas oproblematiserat är det som Levin nämner själv i sin inledning – det som debattartikeln inte handlar om: frågan om Yasins skuld och frågan om att särskilja verk och person. Debatten har de facto rört sig om detta, vilket Levin hade kunnat, om han velat, bemöta utförligare. Istället är hans syfte, som vi förstår det, att utvidga debatten, och på så vis är tystnaderna i hans debattartikel avsiktliga.

4.2 Martin Marmgren: Gangsterrap bidrar till att unga blir kriminella

4.2.1 Agens

Skribenten, i detta fall polisen och politikern Martin Marmgren, nämner ett flertal olika textdeltagare i sin debattartikel: kultursfären, artister, ungdomsledare, ungdomar i förorter, ungdomar med medelklassbakgrund. Marmgren inleder sin debattartikel med följande formulering:

"Kultursfärens makthavare riskerar stödja gängkriminaliteten."

En av debattartikelns huvudsakliga textdeltagare är de Marmgren benämner som kultursfärens makthavare, en grupp som konstrueras med en hög agens eftersom de genom sitt agerande driver händelseförloppet att stödja gängkriminaliteten framåt, även om påståendet är modererat genom användningen av ordet riskerar. Modereringen försvinner dock senare i texten, och byts ut mot orden främjar och aktivt bidra till:

“När man är med och främjar den värsta sortens gangsterrap genom att erbjuda plattformar, ge reklam och höja upp artister så riskerar man också att aktivt bidra till att ge pengar ... åt gängkriminella miljöer samt att förenkla nyrekrytering in i kriminalitet i utsatta områden”

Agensen för kultursfärens makthavare konstrueras därför som hög. En annan textdeltagare är de som Marmgren kallar *artisterna*. Artisterna konstrueras med en hög agens, även om agensen precis som för kultursfärens makthavare konstrueras som destruktiv: “Först, jag har inget intresse av att delta i drev mot enskilda artister. Jag har själv mött flera av dem i tjänsten.”

En textdeltagare är ungdomsledare. Marmgren beskriver hur ungdomsledarna “lyfter fram gangsterrappen som ett problem i kampen om ungdomarnas samhällssyn”. Agensen för ungdomsledarna konstrueras i detta citat som hög, eftersom de, underförstått, driver det sociala arbetet med ungdomarna framåt. Här syns emellertid även en konstruktion av ungdomsledarnas identitet som maktlös inför gangsterrappens påverkan. Denna påverkar även deras agens, eller makt, att agera:

“... upplever att den markant försvårar deras ansträngningar att få unga i riskzonen att välja en väg och vision som handlar om studier och jobb i stället för kriminalitet”.

Vi väljer därför att klassificera ungdomsledarnas agens som relativt låg, beroende på de kontextuella omständigheterna som textdeltagaren befinner sig i inom diskursen.

En annan textdeltagare är *ungdomar i svenska förorter*. Marmgren beskriver hur denna grupp är lättpåverkade i jämförelse med *ungdomar från medelklassbakgrund*, och att det är omgivningen som ger musiken inflytande: “om man växer upp i samma stadsdelar som artisterna, delar samma referensramar av en vardag där våldet och drogerna är närvarande”. Agensen hos omgivningen – gangsterrappen och dess utövare – är hög, men agensen för ungdomarna i förorten är låg. De blir passivt drabbade av ett händelseförlopp som står utanför deras kontroll.

4.2.2 Homogenisering eller heterogenisering

Skribenten namnger inga artister, vilket han explicit väljer att avstå från genom meningen “jag har inget intresse av att delta i drev mot enskilda artister”. Textdeltagaren artister homogeniseras, vilket bidrar till en anonymisering av gruppen. Detta innebär i sin tur att en läsare svårare att identifiera sig med gruppen. Detsamma gäller textdeltagaren kultursfärens makthavare. Dessa förblir anonyma, med en lägre potential för identifiering för läsaren. Ungdomsledare, ungdomar i svenska förorter samt ungdomar från medelklassbakgrund homogeniseras likaså, även om ungdomsledares identiteter som socialarbetare får ett större utrymme. De enda som personaliseras är Michael Jackson och Buju Banton – som namnges när Marmgren gör jämförelser mellan gangsterrappen och kända artister som varit föremål för drev.

4.2.3 Interdiskursivitet

Debattartikeln är skriven med ett lättillgängligt språk, som vi klassificerar som vardagsspråklig diskurs. Vi ser dock inslag av en polisiär diskurs genom

användningen av ordet lagföra. Utöver detta ord följer Marmgren den vardagsspråkliga diskursen, och vi klassificerar därför inte texten som en hybriddiskurs, även om användandet av en diskurs som tillhör auktoriteter sticker ut.

4.2.4 Symboliska begrepp

Marmgren använder uteslutande begreppen *kultursfärens makthavare* om de som vi får anta är journalister. När Marmgren skrev sin debattartikel hade P3 Guld precis offentliggjort nomineringen av Yasin som Årets artist, och texten var ett samtida inlägg i en debatt som vid denna tidpunkt bland annat rörde sig om Sveriges radios ansvar som del av Public Service. Tittar vi på jurylistan för de olika nomineringskategorierna för år 2021 ser vi att juryn uteslutande utgörs av anställda på Sveriges Radio: de är programledare, musikredaktörer, producenter och reportrar (Sveriges Radio 2021). Här låser begreppen kultursfären och makthavare fast betydelsen av journalisternas arbete, och ställer journalisterna i en kulturellt dominant position i jämförelse med Marmgrens som polis och politiker.

Textdeltagaren artister blir på flera ställen associerade med kriminella. Detta sker genom en sammanlänkning av begreppet artist med begrepp som associeras med kriminalitet: "Först, jag har inget intresse av att delta i drev mot enskilda artister. Jag har själv mött flera av dem i tjänsten." Den sista meningen i citatet hänvisar till Marmgrens arbete som polis. Konstruktionen av textdeltagaren *artister* som kriminella förstärks ytterligare genom den nästföljande meningen: "Människor är komplexa, och man kan respektera personen samtidigt som man fördömer handlingarna (och ibland försöker få honom lagförd för dem)." Detta förtydligas när Marmgren beskriver att gangsterrapen är "... en verklighet många av de här artisterna lever i och är med om att skapa". Textdeltagaren artister sammanlänkas med kriminella verksamheter, vilket förstärks av beskrivningen av musiken som "ett kraftfullt verktyg för att visa på våldskapital, hota eller håna fiender, möjliggöra tvättning av brottsinkomster och ... finansiera inköp av vapen och droger". Marmgren beskriver även hur "kriminaliteten kan vara en integrerad del av musiken, och vice versa". Innebörden av ordet artist har vanligtvis ingen konnotation till kriminalitet. Istället är det Marmgrens bruk av symboliska begrepp som låser fast betydelsen i denna kontext.

Skribenten Martin Marmgren tar själv plats som textdeltagare genom att berätta att han arbetar som polis. Namnet Martin Marmgren har vanligtvis ingen konnotation till polisiär verksamhet. Att han är polis nämns på flera ställen: "... jag har inget intresse av att delta i drev mot enskilda artister. Jag har själv mött flera av dem i tjänsten. Människor är komplexa, och man kan respektera personen samtidigt som man fördömer handlingarna (och ibland försöker få honom lagförd för dem)". Därtill ser debattartikelns underrubrik ut så här: "Martin Marmgren, polis: Kultursfärens makthavare riskerar stödja gängkriminaliteten". Formuleringarna gör att man som läsare i första hand uppfattar debattartikeln som en berättelse från en polis, vars yrkeserfarenheter används som en identitetskonstruktion som skapar legitimitet för Marmgren som talare: "Om man som jag har sett den extrema

hänsynslösheten de här grupperingarna uppvisar ...”. Till sist signeras debattartikeln på följande vis: “Martin Marmgren, arbetar som gruppchef för områdespolisgruppen i Lokalpolisområde Järva. Aktiv i MP”. Här omnämns även lokalpolisområde Järva, vilket ytterligare förbinder textdeltagaren Martin Marmgren till rollen som polis, detta dessutom i ett förortsområde. Därutöver nämns Marmgrens politiska engagemang i Miljöpartiet. Textdeltagaren Marmgren får därför även en symbolisk förbindelse till politiker och beslutsfattare.

4.2.5 Symboliskt frånvarande

Artisten Yasin som vid publiceringsdatumet nyligen häktats misstänkt för föreberedelse till människorov, vars nominering till P3 Guld-galan gav upphov till debatten som Marmgren deltar i, nämns aldrig vid namn. Vi anser däremot att han är symboliskt närvarande genom den beskrivning av textdeltagaren artister som ges en symbolisk sammanlänkning med kriminalitet. Även anställda på Sveriges Radio som är ansvariga för nomineringen av Yasin är symboliskt frånvarande, trots textuell association till dem.

Vi ser också en symbolisk frånvaro av beslutsfattare: Marmgren riktar sig i huvudsak till journalister i sin kritik, men nämner inte politiker, trots att hans artikel handlar om samhällsproblem. Som polis är Marmgren anställd av Polismyndigheten, som får sina uppdrag från regeringen. Marmgren nämner därtill även sitt engagemang i Miljöpartiet, som efter artikelns publiceringsdatum har intensifierats: i december 2021 väljs Marmgren in som ersättare i riksdagen, och den 2 december 2022 väljs han in som ledamot i Miljöpartiets styrelse (Miljöpartiet 2023).

4.2.6 What’s the problem represented to be?

Problemrepresentationen är underförstått gängkriminaliteten. Därutöver finns ytterligare två problemrepresentationer: dels att gangsterrappen bidrar till att unga blir kriminella, och dels att makthavare inom kultursfären bidrar till gängkriminaliteten när de på olika sätt stödjer musiken: “... genom att erbjuda plattformar, ge reklam och höja upp artister så riskerar man också att aktivt bidra till att ge pengar och verktyg åt gängkriminella”.

Dessa problematiseringar bygger på antagandet att musiker som gör gangsterrap är gängkriminella: “Det är viktigt att förstå att lyriken sällan är ren fiktion, det är ofta en glorifierad version av en verklighet många av de här artisterna lever i och är med om att skapa”. Marmgren gör även antagandet att musik och kriminalitet i de områden han nämner är integrerade med varandra: “Kriminaliteten kan vara en integrerad del av musiken, och vice versa.” Problemrepresentationerna bygger också på antagandet att musik kan göra vissa människor kriminella – “Det är hur den här musiken på ett otroligt kraftfullt sätt säljer sin berättelse” – men inte alla: “... om man sitter i ett tryggt hem i ett medelklassområde och har väldigt lite i sitt liv som gör den relaterbar så är nog gangsterrappen rätt harmlös”. Detta förstärks

av fortsättningen på resonemanget: “om man växer upp i samma stadsdelar som artisterna, delar samma referensramar av en vardag där våldet och drogerna är närvarande... kan den absolut vara en del i varför ett barn med andra riskfaktorer glider in i kriminalitet”. Antagandet är alltså att unga i förortsområden löper högre risk att bli kriminella av att lyssna på gangsterrap än vad unga i medelklassområden gör. Här finns även antagandet att unga som växer upp i medelklassområden oftare växer upp i trygga hem, i jämförelse med unga i förorten.

Det som lämnas oproblematiserat är de roller som myndigheter, politiker och samhället kan spela i arbetet att lösa samhällsproblem, såsom gängkriminalitet. Marmgrens konceptualisering av problemet konstruerar de ansvariga för gängkriminaliteten som gangsterrappare och journalister på Sveriges Radio. Andra möjliga konceptualiseringar är att ett segregerat och ojämlikt samhälle, där ett samspelande förtryck på basis av genus, etnicitet och klass skapar ekonomisk och social utsatthet, kan skapa gängkriminalitet. Det går också att konceptualisera problemet som en fråga om en nedmontering av den offentliga välfärden, med konsekvensen att socialt förebyggande åtgärder i skola och socialtjänst minskar. Andra konceptualiseringar är att straffpåföljderna för brott är för milda, att Kriminalvården misslyckas i sitt uppdrag att förhindra återfall i brott, att Tulltjänstens förmåga att upptäcka vapen och droger är för dålig, eller att beslutsfattare inte har prioriterat insatser till socioekonomiskt svaga samhällsgrupper.

4.3 Frida Beckman: Frågan om verk och person är avgörande

4.3.1 Agens

Fokuset för Frida Beckmans debattartikel ligger i frågan om separationen mellan verk och person, hur det har sett ut inom den litteraturvetenskapliga sfären historiskt och hur dessa insikter kan användas som en referenspunkt för nutiden. Den första textdeltagaren som vi möter är en ung rapartist. Textdeltagaren driver inte ett händelseförlopp framåt – istället är han det passiva målet för andras handlingar:

“En ung rapartist är död. Skjuten på öppen gata.”

Textdeltagaren konstrueras därför med en låg agens. Han förekommer också bara en gång i inledningen. Debattartikeln befolkas i övrigt av flera textdeltagare: debatten, verk, upphovsman, upphovsmän, författare, litteraturvetare, kulturjournalistiken och kultur-, kriminal- och samhällsjournalister.

Journalisten Victor Malm “gör avbön” och konstrueras därför med en hög agens, även om Beckman använder hans resonemang som ett exempel på en analys

som bara har delvis rätt. Författaren Franz Kafka konstrueras med en hög agens, särskilt i relation till den unga rapartisten i debattartikelns början. Kafkas litteratur används som ett exempel på hur litteraturvetenskapen i olika tider har haft olika syn på kulturproducenter. Även om Kafka inte explicit driver ett händelseförlopp framåt, har han författat de vilsna karaktärer som Beckman använder som exempel:

“Franz Kafkas vilsna karaktärer som valsar runt i världar präglade av en överhängande men samtidigt svårtydd makt ...”

Akademikerna Roland Barthes och Michel Foucault får i jämförelse med Kafka större utrymme. Båda driver ett händelseförlopp framåt och har därför hög agens.

“När den franske strukturalisten Roland Barthes så förkunnar författarens död i en ikonisk text från 1967 ser han det också som läsarens och litteraturens födelse.”

“Ett par år senare beskriver Barthes kollega Michel Foucault hur författaren kan ses som en funktion.”

Både Barthes och Foucaults teorier används som förslag på hur debatten om gangsterrapen hade kunnat föras istället, men det är Foucaults kontextuella förståelse av kulturproducenten som dominerar Beckmans huvudsakliga argumentation:

“Vi bör, menar han, ägna oss mindre åt att försöka greppa författaren som ett autonomt subjekt som gestaltar världen och mer åt att fråga oss vilka förutsättningar, vilka former och vilka regler som möjliggör en given författarposition och den funktion den kommer att ha i kulturen.”

Även textdeltagaren *upphovsman* nämns, men det är alltid i relation till textdeltagaren *debatten* och textdeltagaren *verk*:

“Den redan heta debatten om relationen mellan upphovsman och verk ställs på sin spets. “

“Där det tidigare har handlat om till exempel huruvida vi kan fortsätta uppskatta verk vars upphovsmän avslöjats som ... handlar det nu om en alldeles obönhörlig koppling mellan upphovsman och verk.”

Upphovsman, debatten och *verk* saknar kontroll över händelseförlopp, även om det är dessa textdeltagare som debattartikelns i huvudsak uppehåller sig kring. Istället blir de agerade på av ett aktivt *vi* med hög agens:

“Ställer vi den frågan i dagens debatter om relationen mellan författare och verk kan vi både ha vår kaka och äta upp den.”

Textdeltagaren *vi* inrymmer en implicit samhällsgemenskap, som Beckman återkommer till flera gånger. Det är detta *vi* som för debatten om gangsterrapen, och det är denna gemenskap som ger *upphovsmännen, verken* och *debatterna* sin form. *Vi*:et är också de som Beckman talar till:

“Då kan vi börja titta ordentligt på de förutsättningar, former och regler som möjliggör de funktioner som Nobelpristagare såväl som gangsterrappare utgör i sina givna sammanhang.”

4.3.2 Homogenisering eller heterogenisering

Generellt beskrivs deltagarna som homogena genom användningen av samlingsnamn såsom upphovsmän. Det går alltså inte att avgöra vem Beckman pratar om, även om *debatten* som sådan kan förstås som den om gangsterrapen, och vi därför får anta att gangsterrapartister inkluderas. På grund av anonymiseringen är möjligheten för en läsare att identifiera sig med gruppen låg. Samtidigt handlar debattartikeln i huvudsak om själva debatten, och textdeltagaren upphovsmän får ganska litet utrymme. Istället får textdeltagaren *vi* en ganska stor plats.

Personaliseringen läsaren tar del av handlar främst om referenser till offentliga eller historiska personer såsom Franz Kafka, Roland Barthes, Michel Foucault och Victor Malm. Dessa personaliseras och ges stort utrymme.

4.3.3 Interdiskursivitet

Vi läser texten som en del av en akademisk diskurs, eftersom skribenten genomgående använder akademiska begrepp såsom strukturalist, litteraturvetenskap och upphovsman:

“... handlar det nu om en alldeles obönhörlig koppling mellan upphovsman och verk”

Dock är det framförallt en journalistisk/nyhetsdiskurs i skrivandet där skribenten varierar långa och korta meningar mer dramaturgiska ordval, något som inte är vanligt inom den akademiska diskursen. Vi ser också inslag av vardagsspråk med begrepp såsom *öppen gata*:

“En ung rapartist är död. Skjuten på öppen gata.”

Beckmans text har influenser från flera olika håll, och anpassar sig till den form av genre som debattartikeln befinner sig i. Vi klassificerar därför hennes debattartikel som en hybridiskurs, där ett journalistiskt språk möter en såväl akademisk som vardagsspråklig diskurs.

4.3.4 Symboliska begrepp

Ett symboliskt begrepp är användandet av referenser i form av författare och inte andra artister för att hitta jämförelser till gangsterrap-debatten. Genom texten får läsaren ta del av referenser till författare och hur deras verk har blivit mottagna i

relation till den person de är; att jämföra gangsterrappare med författare, och inte andra artister vars moral har ifrågasatts, blir därför ett typ av symboliskt begrepp. En författare har annan symbolisk-kulturell innebörd än vad andra musikartister har, och Beckmans genrebrytande liknelse är därför intressant.

Det finns också en sammanlänkning mellan ordet upphovsman och musikgenren gangsterrap:

“Där det tidigare har handlat om till exempel huruvida vi kan fortsätta uppskatta verk vars upphovsmän avslöjats som kvinnomisshandlare eller rätten att beskriva erfarenheter som berör andra grupper än författarens egen, handlar det nu om en alldeles obönhörlig koppling mellan upphovsman och verk.”

Ordet upphovsman *kan* innebära rapartister som producerar gangsterrap i andra sammanhang, eftersom upphovsman som begrepp oftast betyder person som skapat ett självständigt (oftast konstnärligt) verk. Begreppet används dock sällan om hip hop- och rapartister.

4.3.5 Symboliskt frånvarande

Texten framhäver huvudsakligen samhällsgemenskapens påverkan på musiken, snarare än musikens påverkan på samhällsgemenskapen. I jämförelse med de andra debattartiklarna är gängkriminaliteten och dess våld frånvarande, även om det finns en symbolisk association på grund av omnämmandet av debatten om gangsterrapen. Debattartikelns inledande ord om den unga rapartisten som skjuts till döds på öppen gata är det enda omnämmande som härleds till detta våld, men här har våldet ingen aktör, endast offer. Dödsskjutningen av en ung rapartist läser vi som en hänvisning till mordet på 19-åriga Einár, varför även han är symboliskt associerad i texten men frånvarande.

4.3.6 What's the problem represented to be?

Problemet som skribenten har identifierat handlar om hur det svenska samhället och dess olika aktörer inte har en gemensam syn på vare sig man ska separera upphovsmannen från verket eller inte. Beckman argumenterar dock för att debatten skulle må bättre av att separera artisten från verket. Inte för att blunda för den kriminella aspekten i vissa artisters liv, utan genom att kunna behandla artisten som en autonom aktör som enbart reflekterar och kommenterar deras syn på samhället kan även verket granskas i dess verkliga sammanhang och kontext. Problemet enligt Beckman är framförallt debatten och hur den förs, och inte själva musiken.

Det underliggande antagandet som ligger bakom representationen av problemet går att se i skribentens formulering av samhällets (o)vilja att se situationerna många av de svenska gangsterrapparna lever i:

“Principen om att verk måste kunna bedömas fristående från sina upphovsmän kvarstår. Samtidigt kan vi frigöra oss från en snäv förståelse

*av denna (icke-) relation som stirrar sig så blind på individer och deras
texter att vi missar eller förnekar deras kontexter och funktioner”*

Ett annat underliggande antagande går att hitta i relation till synen på gangsterrap som musikgenre. Beckman beskriver hur det tidigare har varit en fråga om hur samhället ställer sig till upphovsmän anklagade för ett brott, och att det finns en skillnad i relation till gangsterrappare:

*“Faktum är att detta ligger i gangsterrappens natur – autenticitet utgör ett
centralt kriterium”*

Skribenten lägger inga värderingar i rätt och fel, och inte heller i hur målgruppen för musiken påverkas. I artikeln lämnas publiken för musiken utanför, och att inte ta ungdomarna som målgrupp i åtanke kan problematiseras något när en pratar om en musikgenre som tar inspiration från en kriminell värld. Saknaden av musikens påverkan på unga kan ses som en tystnad, eftersom andra skribenter konceptualiserar problemet på detta sätt.

5 Diskussion

Resultaten från analysen visar att debattartiklarna har skilda sätt att problematisera gangsterrapen på, vilket kan ses som en indikation på den komplexitet som Rose nämner i uppsatsens inledning (1994: 2). Levin menar att problemet med gangsterrapen inte är musiken, utan att politiker inte tar itu med de bakomliggande samhällsproblem som orsakar gängkriminaliteten. I hans debattartikel är subjekten med störst makt de bedrägliga politikerna, som inte drar sig från att lura väljarna i försök att vinna politiska röster. Politikerna som subjekt är maktfullkomliga, vilket liknar Marmgrens konstruktion av kulturfärens makthavare. Levins debattartikel kan ses som ett argument emot den typ av publiksyn som finns i Marmgrens text, i vilken ungdomar konstrueras som passiva mottagare av ett destruktivt kulturellt budskap (Sullivan 2020: 37). Å andra sidan konstrueras ungdomarna även i Levins text som maktlösa – de används som lockbete i vad Levin kallar politikernas försök att vinna billiga poäng (Sullivan 2020: 37). Båda författare har en publiksyn som överensstämmer med teorin om publiken som objekt (Zangwill 1999: 315; Sullivan 2020: 37). Detta är för oss ett oväntat fynd, eftersom Levin och Marmgren står på varsin ände av debattens spektrum.

Den låga agensen hos ungdomarna hos både Marmgren och Levin kan också ses som en spegling av gruppens samhälleliga marginalisering, vilken överensstämmer med Cohens teori om att moralpaniken i första hand drabbar grupper som redan är föremål för förtryck (Hall 1997: 257–258; Roosvall & Widestedt 2015: 45; Cohen 1972). Hos Marmgren bör emellertid stereotypiseringen tolkas som mer framträdande, eftersom han konstruerar ungdomar med medelklassbakgrund som mindre påverkansbara än ungdomar som befinner sig i förorten. Detta kan tolkas som en konsekvens av den sociala uppdelning som de föreställda gemenskaperna orsakar (Gripsrud 2002: 21). Det kan också ses som en motreaktion på att samhällsklasser som tidigare varit förpassade till marginalen kräver sitt utrymme högre upp i samhällshierarkin (Gustafsson & Arnberg 2013: 24). Marmgrens debattartikel kan i detta perspektiv ses som ett försök att bibehålla en kulturellt hegemonisk ställning, även om han inte själv har det uttalade målet att utöva denna typ av makt (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 54–55, 80; Christensen et al. 2014: 51-55, 93)

Stereotypiseringen som dramaturgiskt grepp kan också ses som ett exempel på de berättartekniska grepp som nyhetsmedier använder för att skapa större räckvidd, men eftersom Marmgrens ungdomsledare också står maktlösa inför effekterna som gangsterrapen har på ungdomarna tolkar vi snarare detta som ett exempel på otering av båda grupper (Strömbäck 2013: 121; Coleman & Ross 2010: 133). Ungdomsledarna konstrueras nämligen med låg agens i relation till gangsterrapartisternas höga agens, och samma motsatsförhållande råder mellan ungdomarna i förorten i relation till ungdomarna från medelklassen (Coleman &

Ross 2010: 133). De definieras utifrån vad de *inte* är. Marmgrens skuldbeläggande av gangsterrapen och kulturfärens journalister kan på så vis ses som en effekt av ett vi- och dem-tänk som fransäger samhällets sociala ansvar över den grupp som konstrueras som den andre (Coleman & Ross 2010: 134, 135). Istället är det upp till journalisterna att sluta finansiera kriminella musiker.

Hos Marmgren är artisterna kriminella, och de konstrueras tydligt som ett hot mot majoritetssamhället (Cohen 1972; Gustafsson 2013: 136). Detta symboliska likhetsskapande mellan två subjekt som vanligtvis inte förknippas med varandra kan ses som en form av sensationalism i vilken skribenten agerar som en kulturell pådrivare i kampanjen mot *folkdjävlar*na gangsterrappare (Jusic 2016: 27; Aalberg & Strabac 2010: 35-37; Gustafsson & Arnberg 2013: 18-19.)

Hos Levin syns istället artisterna knappt, och när de nämns är det i förbigående med en låg agens. Detsamma gäller för Beckman – hos henne nämns artisten endast i inledningen. Å andra sidan är upphovsmännen konstant närvarande i texten, och den symboliska begreppsanvändningen kan tyda på ett försök att istället utvidga problemrepresentationen och debatten till ett fält där den sällan befinner sig – i jämförelse med litteraturen. De subjekt med högst agens hos Beckman är också författarna och akademikerna, vars tankegångar hon väljer som goda exempel på hur debatten om gangsterrapen istället bör föras. Starkast hos Beckman är också det kollektiva vi:et. Det sticker ut eftersom det till skillnad från Marmgrens kriminella artister och Levins manipulativa högerdebattörer *inte* bygger på konstruktioner som baseras på ett *dem* (Boréus 2001; Dahlén 2005: 3–4; Arcimaviciene & Baglamas 2018: 4–5).

6 Slutsats

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka hur den svenska debatten om gangsterrap konstrueras i nyhetsmedier. Framförallt ville vi förstå hur debatten ser ut, hur den problematiseras, samt vilka subjekt diskursen producerar. För att förstå debatten har vi formulerat en central frågeställning:

- Hur konstrueras den svenska mediedebatten om gangsterrap i materialet?

För att besvara den har vi ställt tre underfrågor:

- Vilka problematiseringar om gangsterrapen konstrueras?
- Hur ser de olika textdeltagarnas subjektpositioner ut?
- Hur kan de olika subjektens symboliska maktpositioner förstås?

I vår uppsats har vi visat att mediedebatten om gangsterrapen innehåller flera olika problematiseringar som var och en bidrar till att göra debatten komplex och svårnavigerad. Enligt våra fynd verkar problemet med gangsterrapen både ligga i populistiska politikernas ovilja att hantera gängkriminalitetens bakomliggande orsaker, *och* i att elitistiska kulturjournalister stödjer en gängkriminell verksamhet som genom att iklä sig rollen som musiker kan göra ungdomar i förorten *mer* kriminella än de annars hade blivit. Dessutom förs debatten på fel sätt – istället för att bråka om implikationerna av Yasins kriminalitet borde den offentliga debatten skilja på verk och person på ett sätt som istället betonar kontextens påverkan på kulturella uttryck. Eller med andra ord: ingen rök, utan eld.

Vi har också visat att ett genomgående tema i två av de tre debattartiklarna även är synen på unga som passiva och maktlösa objekt som blir agerade på av de destruktiva, maktfullkomliga andra – folkdjävlarerna gangsterrapen, eller de högerpolitiska debattörerna. Ljusningen i debattens polariserande vi och demkonstruktioner kommer från en hoppigivande och i sammanhanget ovanlig inkluderande gemenskap i ett vi som inte behöver bero på konstruktionen av ett *dem*.

7 Referenser

7.1 Artiklar

- Aalberg, Toril & Strabac, Zan. (2010). *Media Use and Misperceptions*. Vol. 31, Nr. 1: 35-52. Göteborg: Nordicom
- Arcimaviciene, Liudmila & Baglama, Sercan Hamza. (2018). *Migration, Metaphor and Myth in Media Representations: The ideological Dichotomy of "Them" and "Us"*. Vol. 8, Nr 2: 1-13. Los Angeles: Sage Publications
- Boréus, Kristina. (2001). *Discursive Discrimination and its Expressions*. Vol. 22, Nr 2: 31-37. Göteborg: Nordicom
- Blommaert, Jan & Bulcaen, Chris. (2000). *Critical Discourse Analysis*. Vol. 29. Nr 1: 447-466. Palo Alto: Annual Reviews
- Boréus, Kristina. (2001). *Discursive Discrimination and Its Expressions*. Vol. 22, Nr 2: 31-37. Göteborg: Nordicom
- Dahlén, Peter. (2005). *Svarta idrottsstjärnor och rasismens diskurs: Muhammed Ali, Michael Jordan och Mike Tyson i jämförande belysning*. Bergen: Universitetet i Bergen
- Ogbar, Jeffrey. O.G. (1999). *Slouching Toward Bork: The Culture Wars and Self-Criticism in Hip-Hop Music*. Los Angeles: Sage Publications
- Sullivan, John L. (2020). *Media audiences: effects, users, institutions, and power*. Second edition. Los Angeles: Sage Publications
- Zangwill, Nick (1999) *Art and Audience*. Vol. 57, No. 3: 315-332. New Jersey: John Wiley & Sons

7.2 Böcker

- Bacchi, Carol., 2009. *Analysing policy: what's the problem represented to be?* Frenchs Forest: Pearson.
- Bacchi, Carol & Goodwin, Susan. (2016). *Poststructural policy analysis*. Första upplagan. New York: Palgrave Pivot
- Björkvall, Anders. (2018). *Visuell textanalys*. I Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur AB

- Boréus, Kristina & Bergström, Göran. (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.
- Christensen, Søren & Daugaard Jensen, Poul Erik (2014). *Makt, beslut, ledarskap: märkbar och obemärkt makt*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur AB
- Cohen, Stanley (1972). *Folk Devils and Moral Panics*. Första upplagan. London: MacGibbon and Kee Ltd.
- Coleman, Stephan & Ross, Karen. (2010). *The Media and the Public: "Them" and "Us" in Media Discourse*. Första upplagan. New Jersey: Wiley-Blackwell
- Dyer, Richard. (1997). *White: essays on race and culture*. Första upplagan. London: Routledge
- Ekström, M & Larsson, L. (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur AB
- Gripsrud, Jostein. (2011). *Mediekultur och mediesamhälle*. Tredje upplagan. Göteborg: Daidalos
- Gustafsson, Tommy & Arnberg, Klara (2013) *Moralpanik och lågkultur*. Första upplagan: Stockholm: Atlas
- Gustafsson, Tommy (2013) *Debatten om och rättegången mot de våldsamma tv- och datorspelen under 2000-talet*. I Moralpanik och lågkultur. Första upplagan: Stockholm: Atlas
- Hall, Stuart. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Första upplagan. Los Angeles: Sage Publications
- Jusic, Tarik. (2016). *Media Discourse and the Politics of Ethnic Conflict: The Case of Yugoslavia*. I Kolsto, Pål (red). (2016) *Media Discourse and the Yugoslav Conflicts: Representation of Self and Other*. Andra upplagan. Farnham: Routledge
- Leavy, P. (2017) *Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches*. Guilford Publications, New York.
- Machin, David & Mayr, Andrea (2012). *How to do Critical Discourse Analysis: A multimodal introduction*. London: Sage
- Rose, Tricia. (1994). *Black Noise: Rap Music and Black Culture in Contemporary America*. Första upplagan. Middletown: Wesleyan University Press
- Roswall, Anna & Widestedt, Kristina. (2015). *Medier och intersektionalitet. I Mediers känsla för kön*. Göteborg: Nordicom
- Strömbäck, Jesper. (2013). *Den medialiserade valrörelsejournalistiken*. I Kampen om opinionen: Politisk kommunikation under svenska valrörelser. Stockholm: SNS Förlag
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. Första upplagan. Stockholm: Liber
- Winther Jörgensen, Marianne & Phillips, Louise. (2020). *Diskursanalys som teori och metod*. Första upplagan. Lund: Studentlitteratur AB

7.3 Webbkällor

- Aftonbladet. (2021). Ulf Kristersson om Einárs död: "Inhemsk terrorism".
<https://tv.aftonbladet.se/video/334320/ulf-kristersson-om-ein-rs-dod-inhemsk-terroris>
[orism](#) (2024-01-06)
- Beckman, Frida. (2021). Frågan om verk och person är avgörande. Expressen 29 oktober
<https://www.expressen.se/kultur/ide/fragan-om-verk-och--person-ar-avgorande/> (2023-11-25)
- Bergström, Gunnar. (2021). Ett regelbrott när SR och SVT hyllade Yasin. Aftonbladet 24 mars.
<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/oAwMjm/ett-regelbrott-nar-sr-och-svt-hyllade-yasin> (2023-11-21)
- Cavallin, Saga. (2021). Att koppla samman debatten om kriminalitet med yasin är vulgär symbolpolitik. Dagens Nyheter 24 mars.
<https://www.dn.se/kultur/saga-cavallin-att-koppla-samman-debatten-om-kriminalitet-med-yasin-ar-vulgar-symbolpolitik-utan/> (2023-11-20)
- Levin, Amat. (2021). Debattörer fular ut en hel musikgenre för att plocka billiga poäng. Dagens Nyheter 12 januari.
<https://www.dn.se/kultur/amat-levin-debattorer-fular-ut-en-hel-musikgenre-for-att-plocka-billiga-poang/> (2023-11-20)
- Marmgren, Martin. (2021). Gangsterrap bidrar till att unga blir kriminella. Aftonbladet 8 januari.
<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/oAwMjm/ett-regelbrott-nar-sr-och-svt-hyllade-yasin> (2023-11-20)
- Merriam-Webster. (2024). Gangsta rap.
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/gangsta%20rap> (2024-01-06)
- Miljöpartiet (2024)
<https://www.mp.se/just-nu/nya-namn-i-miljopartiets-styrelse/> (2024-01-07)
- Miljöpartiet. (2024)
<https://www.mp.se/om/martin-marmgren/> (2024-01-07).
- Nationalencyklopedin (2023)
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/agens> (2024-01-07)
- Sveriges Radio (2021) <https://sverigesradio.se/artikel/7617020> (2023-11-24)

Bilagor

Amat Levin: Debattörer fular ut en hel musikgenre för att plocka billiga poäng

Artisten Yasin är brottsmisstänkt. Foto: J.Willz

De politiker som nu uttalar sig om hiphopens fördärvliga egenskaper gör det inte för att skydda ungas öron från gangsterrap, utan för att vinna stöd bland vissa väljargrupper, skriver Amat Levin.

Detta är en kommenterande text. Skribenten svarar för analys och ställningstaganden i texten.

¹ Att en av Sveriges mest populära artister misstänks för stämpling till människorov av en annan framgångsrik artist är naturligtvis sprängstoff för både en och två nyhetscykler.

Men den här texten handlar inte om artistens eventuella skuld. Den kommer att avgöras i rätten. Inte heller huruvida man bör skilja på verk och person, denna evighetslånga diskussion där ingen lyckas vara konsekvent. Den handlar om politiker och högerdebattörers ivriga tendens att svartmåla en musikgenre för en specifik artists eventuella brott.

För är man ärlig i sin vilja att få folk att sluta lyssna på en viss slags musik vet vi sedan tidigare att krav på censur eller bojkott, fullständig eller delvis, är den minst effektiva metoden. Vi såg det med Elvis, vi såg det när Tipper Gores ”Parental advisory”-klistermärken på skivomslagen blev en guide till vilka album som var värda att lyssna på, vi såg det när ilskan över Mr Cools smaklösa texter fick en av hans flera år gamla låtar att segla upp som Spotifys mest lyssnade i Sverige.

[Läs mer: Svensk gangsterrap – en framgångssaga med svarta rubriker](#)

Det här vet berörda politiker naturligtvis om. Men de kör på ändå, för den verkliga ambitionen är inte att skydda ungas öron från gangsterrap. Deras sanna förhoppning är att vinna stöd hos grupper som ser denna soppa – svart artist med gängkoppling misstänkts för brott mot vit artist med kulturföräldrar – som en sammanfattning av allt som är fel med Sverige.

Är man orolig för delar av svensk hiphops nihilistiska och våldsamma texter och uttryck är lösningen inte att förbjuda dem. Upprörda politiker borde i stället få bukt med de bakomliggande orsakerna. Det kommer att skrivas färre texter om mord, rån och drogförsäljning om färre människor befinner sig i en tillvaro där dessa saker förekommer. Om klassklyftorna minskar, segregationen motarbetas, färre skjutvapen cirkulerar, om medel- och överklassen bortom de så kritiserade förorterna upphör att genom sina knarkköp utgöra den motor som finansierar gängen.

Jag är väl medveten om att gängkriminalitet och att skjutvapnen som tar så många liv är ett verkligt problem

För musiken är bara en spegling av problemen i samhället. På samma sätt som att kritiker 1989 hade sluppit förfäras av NWA:s ”Fuck tha police” om den amerikanska polisen inte utsatt delar av befolkningen för systematiskt övervåld.

Jag är väl medveten om att gängkriminalitet och att skjutvapnen som tar så många liv är ett verkligt problem. 2015 sköts en av mina släktingar ihjäl – det kan vara värt att påpeka att det inte var i en gänguppställning eftersom så många verkar tro att det bara är ansiktslösa kriminella som stryker med – och i våra storstäder får vissa unga begrava sina vänner i en alarmerande takt. Jag välkomnar insatser tänkta att åtgärda det, förslag som förhoppningsvis gör mer än att stirra sig blint på att ”hårdare straff” är den ohotat bästa vägen fram.

I stället har vi lagstiftare som använder uråldriga argument för att plocka billiga poäng hos de som inte ser hela bilden. Vi kan, och bör, förvänta oss mer.

Gangsterrap bidrar till att unga blir kriminella

Martin Marmgren, polis: Kulturfärens makthavare riskerar stödja gängkriminaliteten

Detta är en debattartikel. Det är skribenten som står för åsikterna som förs fram i texten, inte Aftonbladet.

Publicerad 2021-01-08

Flera ungdomsledare som är verksamma och uppväxta i segregerade förorter lyfter fram gangsterrappen som ett enormt problem i kampen om ungdomarnas samhällssyn och framtidsdrömmar, skriver Martin Marmgren.

Foto: Getty, TT

DEBATT

DEBATT. Diskussionen om så kallad "gangsterrap" har blåst upp ordentligt den senaste veckan. Till skillnad ifrån många andra som tänker "inte ännu en videovåldsdebatt" så välkomnar jag det.

Först, jag har inget intresse av att delta i drev mot enskilda artister. Jag har själv mött flera av dem i tjänsten. Människor är komplexa, och man kan respektera personen samtidigt som man fördömer handlingarna (och ibland försöker få honom lagförd för dem).

Det är en annan sak att ha åsikter om musiken i sig. Alltså inte dess konstnärliga kvaliteter, dem avstår jag gärna ifrån att recensera, utan som samhällsfenomen. Och då tänker jag på den musik som skildrar och förhärligar vapenvåld, droghandel och andra aspekter av en kriminell livsstil och identitet.

Det är viktigt att förstå att lyriken sällan är ren fiktion, det är ofta en glorifierad version av en verklighet många av de här artisterna lever i och är med om att skapa.

Musiken kan också vara ett väldigt kraftfullt verktyg för att visa på våldskapital, hota eller håna fiender, möjliggöra tvättning av brottsinkomster samt kan även finansiera inköp av vapen och droger.

Det gör det inte särskilt lätt eller lockande för artisterna att ta avstånd ifrån kriminalitet. Kriminaliteten kan vara en integrerad del av musiken, och vice versa.

Det är dock inte det största problemet. Det är hur den här musiken på ett otroligt kraftfullt sätt säljer sin berättelse.

Flera ungdomsledare som är verksamma och uppväxta i segregerade förorter lyfter fram gangsterrappen som ett enormt problem i kampen om ungdomarnas samhällssyn och framtidsdrömmar och upplever att den markant försvårar deras ansträngningar att få unga i riskzonen att välja en väg och vision som handlar om studier och jobb i stället för kriminalitet.

Dessutom riskerar extrema machoideal och stundtals grovt kvinnoförnedrande texter att påverka långt fler än dem som riskerar att välja en brottslig bana.

"Men man blir inte kriminell av musik" skriks det i kör. Nej, inte enbart av musik. Och om man sitter i ett tryggt hem i ett medelklassområde och har väldigt lite i sitt liv som gör den relaterbar så är nog gangsterrappen rätt harmlös.

Men om man växer upp i samma stadsdelar som artisterna, delar samma referensramar av en vardag där våldet och drogerna är närvarande och dessutom möter de kriminella förebilderna i en miljö där de är väl förankrade och har en mycket stark status kan den absolut vara en del i varför ett barn med andra riskfaktorer glider in i kriminalitet.

Så hur ska då samhället hantera den här just nu enormt framgångsrika musikgenren? Ja, inte genom att döma de ungdomar som lyssnar på den för att de identifierar sig med texterna och delar samma känsla av utanförskap som artisterna har växt upp med.

Däremot kunde man önska ett lite mer reflekterande förhållningssätt av makthavare inom kultursfären än att bara fastna i "vi skiljer på konstnären och verket".

Michael Jacksons texter handlar inte om pedofila övergrepp. Vad gäller gangsterrappen är det mer relevant att jämföra med exempelvis reggaeartisten Buju Banton som både sjunger om och har gjort sig skyldig till våld mot homosexuella (dock enstaka texter, och inte kärnan i artisteriet som kriminaliteten är för en del rappare).

När man är med och främjar den värsta sortens gangsterrap genom att erbjuda plattformar, ge reklam och höja upp artister så riskerar man också att aktivt bidra till att ge pengar och verktyg åt gängkriminella miljöer samt att förenkla nyrekrytering in i kriminalitet i utsatta områden.

Just den nyrekrytering som de flesta av oss som arbetar där ser som helt central att stoppa. Det saknas inte exempel på när kultursfären har varit snabb med att agera.

En känd skådespelare blev snabbt av med uppdrag då uppgifter kring hur han misshandlat sitt ex spreds. Ett inspelat tv-avsnitt med en rektor sändes aldrig då det blev känt att han tidigare uttryckt sig rasistiskt på sociala medier. Etcetera.

Jag påstår inte att något av dessa beslut var felaktiga. Både rasism och kvinnomisshandel är avskryvbart.

Men att det givet den handlingskraften skulle vara problematiskt att åtminstone inte aktivt lyfta fram personer vars texter anspelar på och är en integrerad del av pågående grov kriminalitet framstår lätt som dubbelmoral. Kriminalitet som dessa personer inte (till skillnad ifrån exempelvis rektorn) heller ber om ursäkt för och tar avstånd från. Antingen det, eller så anses helt enkelt så kallad "gängkriminalitet" i vissa kultursfärer vara rätt cool, och inte klandervärd nog att behöva tas avstånd ifrån.

Om man som jag har sett den extrema hänsynslösheten de här grupperingarna uppvisar, om man har upplevt hur deras brottslighet förstör liv och framtidsutsikter i hela stadsdelar, om

man har sett unga dödas och pratat med förkrossade föräldrar, då kan den inställningen vara aningen provocerande.

[Martin Marmgren](#), arbetar som gruppchef för områdespolisgruppen i Lokalpolisområde Järva. Aktiv i MP.

Frågan om verk och person är avgörande

Publicerad 29 okt 2021 kl 05.45, uppdaterad kl 12.55

I debatterna om svensk gangsterrap återkommer frågan om hur skillnaden mellan verk och person ska förstås.

Frida Beckman, professor i litteraturvetenskap, reder ut problematiken.

Frida Beckman är professor i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet.

Foto: INGMARIE ANDERSSON / STOCKHOLMS UNIVERSITETÏ.

Text Kulturen

Dela artikel

Kopiera länk

KULTURDEBATT. En ung rapartist är död. Skjuten på öppen gata. Ett flertal kända artister har under året blivit anklagade eller dömda för brott. Den redan heta debatten om relationen mellan upphovsman och verk ställs på sin spets.

Där det tidigare har handlat om till exempel huruvida vi kan fortsätta uppskatta verk vars upphovsmän avslöjats som kvinnomisshandlare eller rätten att beskriva erfarenheter som berör andra grupper än författarens egen, handlar det nu om en alldeles obönhörlig koppling mellan upphovsman och verk. Faktum är att detta ligger i gangsterrappens natur – autenticitet utgör ett centralt kriterium.

Expressens egen Victor Malm [gör avbön](#). Kulturjournalistiken, menar han, har "abdikerat från ett ansvar" den lämpat över på kriminal- och samhällsjournalister genom att vidhålla den estetiska principen att upphovsman och verk bör hållas åtskilda. Han har delvis rätt. Denna princip appliceras inte med fördel på en genre som ofta utgör en integrerad del av den livsstil den berättar om. Men samtidigt bör vi fråga oss om det generellt är rätt väg att gå att släppa på denna princip. En hastig överblick över litteraturvetenskapliga metoder gör det möjligt att svara nej på denna fråga. Dessutom ger den oss verktyg att bemöta komplexa frågor om relationen mellan kultur och politik i vår samtid.

Som alla litteraturvetare vet så dog Författaren i slutet av 1960-talet. Då hade hen redan legat risigt till under ett par decennier tack vare den så kallade nykritikens intåg och dominans inom litteraturkritiken. Nykritiken – en litteraturvetenskaplig metod som utvecklades i USA redan på 1920-talet – gjorde upp med en tidigare tolkningstradition som fokuserat på biografiska, psykologiska och historiska detaljer kring författaren för att söka belysa textens mening.

Nu valde man i stället att gå, inte tillbaka till författaren, utan till textens bredare kontexter.

Vi kan ta ett klassiskt exempel från den kända litteraturen: Franz Kafkas vilsna karaktärer som valsar runt i världar präglade av en överhängande men samtidigt svårtydd makt tolkades i ljuset av författarens komplicerade relation till sin auktoritära far.

Enligt nykritiken utgjorde varje fokus på något utanför texten en distraktion från det enda som var viktigt, det vill säga texten självt. Men nykritiken blev i sin rena form inte särskilt långlivad. Det var lite väl nördigt och alltmer otidsenligt framemot 60-talet att fokusera så uteslutande på textens formella egenskaper. Som om den inte hade något socialt eller politiskt sammanhang.

Nu valde man i stället att gå, inte tillbaka till författaren, utan till textens bredare kontexter. Nu börjar Författaren dra sina sista suckar. Nu kan hen inte längre ens få lite kredd för sina unika formuleringar och bidrag till litteraturen utan degraderas till att bli en stämgaffel för bredare strukturella tendenser. Så tolkas den obestämbara makten i Kafkas romaner nu snarare som ett uttryck för förskjutningar i samhällets maktstrukturer.

Den franske filosofen Michel Foucault.

Foto: JACQUES HAILLOT / L'EXPRESS / CAMERA PRESS/IBL

När den franske strukturalisten Roland Barthes så förkunnar författarens död i en ikonisk text från 1967 ser han det också som läsarens och litteraturens födelse. Vad som skrivs skrivs inte bara av en person utan av en tid och ett sammanhang och dessutom av allt som skrivits dessförinnan.

Varje text består av ett myller av röster som författaren varken kan ha överblick över eller fullständigt kontrollera. Dessutom "skrivs" texten också av sina läsare – den föds på nytt i varje tolkning och kommer betyda olika saker i olika tider. Ett par år senare beskriver Barthes kollega Michel Foucault hur författaren kan ses som en funktion. Vi bör, menar han, ägna oss mindre åt att försöka greppa författaren som ett autonomt subjekt som gestaltar världen och mer åt att fråga oss vilka förutsättningar, vilka former och vilka regler som möjliggör en given författarposition och den funktion den kommer att ha i kulturen.

Ställer vi den frågan i dagens debatter om relationen mellan författare och verk kan vi både ha vår kaka och äta upp den. Principen om att verk måste kunna bedömas fristående från sina upphovsmän kvarstår. Samtidigt kan vi frigöra oss från en snäv förståelse av denna (icke-) relation som stirrar sig så blind på individer och deras texter att vi missar eller förnekar deras kontexter och funktioner.

Då kan vi börja titta ordentligt på de förutsättningar, former och regler som möjliggör de funktioner som Nobelpristagare såväl som gangsterrappare utgör i sina givna sammanhang. Där kan kultur-, kriminal- och samhällsjournalister mötas.

Av Frida Beckman

Frida Beckman är professor i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet.